ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 5 september 2015

Rekenbegeleiding

Tur ta Konta telt steeds meer successen

Pagina 8 & 9

Inhoud

1 Voorpagina

2 Inhoud

3 Uitgelicht

4 & 5 Gezondheid

6 & 7 Literatuur

8 & 9 Tur ta Konta

10 Marketing

11 Eten & drinken

12 & 13 Koninkrijks boot Gay Pride

14 Recht

15 Puzzels

16 Beroep onder de loep

Foto van de week.

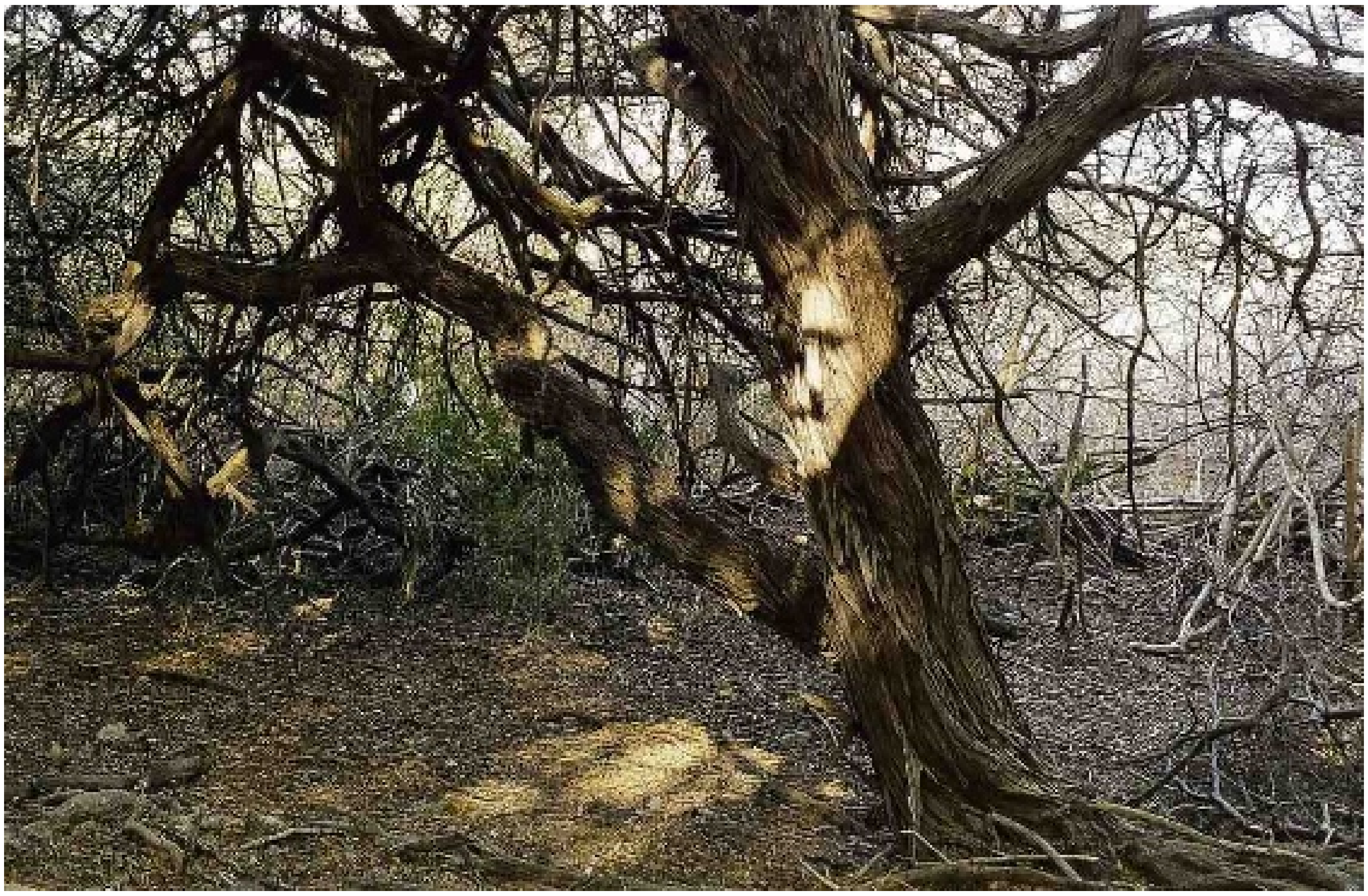

Wat de ondergaande zon teweeg kan brengen, schrijft Wim van Wijk die deze sprookjesachtige foto instuurde. Over de zon gesproken, de goede kijker ziet rechtsvoor een kapotte zonnebril liggen.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com.

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede, Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Ingemara Bak
Marja Berk
Monique Casimiri
Jeannette van Ditzhuijzen
Lennart Huijsen
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
Marcel Truyens
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

Pasa palu

Monique Casimiri

Na vijftien jaar dacht ik dat mijn man inmiddels gewend was aan ons partois van taal. Vanaf het moment dat wij weer in de buurt van Curaçao komen veranderen de woorden waarmee ik spreek. Ik heb het niet meer over het vuilnis, maar over sushi.

Het begon dit keer al in het vliegtuig. We zaten met zijn drieën op een rij van vier. En de vierde stoel bleef heel lang leeg. Nu ken ik niemand die dan niet denkt: 'oh please, laat de stoel leeg blijven' en ik heb toch al vaak het geluk gehad dat de stoel ook leeg bleef. Altijd weer die inschatting van mensen om je heen wie de stoel zou willen claimen. In dit geval was het duidelijk dat ik dat zou gaan doen. Ik zou een plek opschuiven, zodat er een stoel in het midden vrij zou komen en die claimt nooit iemand, want daar wil niemand zitten.

Ik zag mijn man ook kijken. Hij zegt ook: het zou fijn als die stoel leeg blijft, dan hebben we iets meer ruimte. Ik reageer met: stends er maar niet te veel op. En toen raakte ik hem kwijt, zag ik. Hij keek mij twijfelend aan. Stends? Daar had hij nog nooit van gehoord. Dus ik leg uit wat stendsen betekent en ben verbaasd over mijzelf dat dit nooit eerder ter sprake is gekomen. Als enkel ik het vergeten zou zijn, dan hadden we het nog kunnen wijten aan een acuut geval van Alzheimer, maar helaas, ook mijn zwager kent het niet en twee tegelijk is geen toeval meer. Ik spreek op Curaçao dus echt een andere taal dan in Nederland.

Ik doe dit blijkbaar niet alleen met Papiamentstalige woorden. Ook het Nederlands wil ik nog wel eens naar mijn hand zetten. Ik leg mijn zwager uit dat ik een paar jaar geleden geholpen ben door een hele grote, zeer donker gekleurde man in de the middle of nowhere, ergens op Koraal Tabak, en hij sprak plat Rotterdams. Hij sprak mij aan met vrouwke. Maar dat is dan weer Brabants, helemaal geen Rotterdams. Dus het verhaal begon goed, maar de clue mislukte door mijn eigen partois.

Terwijl we hierover in gesprek zijn met elkaar maakten wij een lijstje met daarop wat pasapalu's die we willen kopen of klaar maken voor de verjaardag van mijn vader. En ook nu keek mijn man mij vragend aan. Pasapalu's? En voordat ik kon uitleggen wat het betekende, was mijn zus mij voor met de beste vertaling die er voor is: wandelende stokjes. En ik zie hem denken: ze nemen me in de maling. Of dat nou door het antwoord kwam of door onze schaterlach durf ik niet te zeggen. Ik geef hem wel een extra pikabal die avond om het goed te maken. Of ik loop naar hem toe met een sateetje, dat ligt meer in de lijn der verwachting.

Uitgelicht.

Industriële Banenmarkt

VSBO-leerlingen konden zich afgelopen zaterdag op de Industriele Banenmarkt oriënteren op een toekomstige loopbaan. Refineria Isla, Curaçao Drydock Company, Refineria di Kòrsou en Curaçao Refinery Utilities waren de initiatiefnemers.

Foto's: **Ken Wong**

Mens & Psyche.

Aangeleerde hulpeloosheid

We spreken van aangeleerde hulpeloosheid wanneer een persoon of een dier, door een herhaalde negatieve ervaring, is gaan geloven dat hij hulpeloos is in een bepaalde situatie. Hij wordt passief en onderneemt geen pogingen meer om uit een benarde situatie te komen, zelfs wanneer er weldegelijk een uitweg mogelijk is uit betreffende situatie.

Tekst: **Milangela Plate**

Het fenomeen 'aangeleerde hulpeloosheid' is voor het eerst onderzocht door Martin Seligman. Hij bestudeerde het gedrag van honden die op willekeurige momenten stroomstootjes kregen toegediend, in een kooi van waaruit ze niet konden ontsnappen. Aanvankelijk deed de hond verwoede pogingen om aan de stroomstootjes te ontsnappen. Naargelang hij door ervaring leerde dat hij hulpeloos was, dat wil zeggen dat zijn ontsnappingspogingen zinloos waren, staakte hij zijn pogingen en onderging hij lijdzaam de stroomstoten.

Ook als de kooi later werd opengezet, deed de hond geen poging om weg te lopen en aan de stroomstoten te ontkomen. Dit is wat wetenschappers sindsdien 'aangeleerde hulpeloosheid' noemen; een toestand waarin een dier geen initiatief meer neemt, zelfs wanneer dit duidelijk in het belang van het dier is en er ook duidelijk mogelijkheden voor actie zijn.

Aanleiding in jeugd

Dit soort aangeleerd hulpeloos gedrag geldt ook voor mensen en ontstaat vaak al in de vroege jeugd. Er zijn hierbij verschillende factoren die van invloed kunnen zijn op het ontstaan van aangeleerde hulpeloosheid. Bijvoorbeeld afwezigheid van begeleiding en steun van één of beide ouders op kritieke momenten in de ontwikkeling van het kind, bijvoorbeeld door verlies van een ouder in de vroege jeugd. Of een ouder die, door psychiatrische problemen zoals depressie, alcohol- of drugsverslaving, emotioneel onbeschikbaar is en blijft voor het kind, ondanks dat het kind herhaaldelijk een beroep doet op troost of genegenheid van de ouder.

Een andere manier waarop aangeleerde hulpeloosheid kan ontstaan is wanneer een kind getuige is van geweld tussen zijn ouders of zelf mishandeldof seksueel misbruikt wordt en daarbij wellicht zelfs wordt bedreigd om zijn mond te houden. Het kind 'leert' dat dit de norm is van hoe een relatie behoort te zijn. Enerzijds weet het niet beter, anderzijds vreest het dat hulp zoeken of praten over de situatie eerder zal leiden tot een verergering dan een verbetering van de situatie.

Aanleiding in volwassenheid

Aangeleerde hulpeloosheid kan echter ook in de volwassenheid ontstaan, bijvoorbeeld als gevolg van een ongezonde partnerrelatie met psychische of fysieke mishandeling. Velen onder ons vragen zich af: waarom blijft iemand die wordt mishandeld, dan toch in de destructieve relatie zitten? De persoon kan toch gewoon met iemand erover praten, hulp zoeken, aangifte doen of simpelweg vertrekken?!

U heeft geleerd dat '2+2 = 4' doordat dit alsmaar is herhaald, totdat u het heeft onthouden. U bent deze uitkomst simpelweg gaan 'geloven'. Bij verbale en emotionele mishandeling treedt een vergelijkbaar leereffect op. Als er herhaaldelijk door een naaste tegen u wordt gezegd dat u incompetent, lelijk, dom of waardeloos bent, dan is de kans groot dat u uiteindelijk aan uzelf gaat twijfelen of zelfs al het pijnlijke dat tegen u wordt gezegd gaat geloven.

Te zijner tijd zullen deze overtuigingen een belangrijk deel van uw identiteit worden, waardoor u denkt geen waardevol persoon te zijn of niet beter te verdienen dat wat u doormaakt in uw relatie of huwelijk. Soms wordt het slachtoffer zelfs wijsgemaakt dat hij zich gelukkig mag prijzen met een partner die hem en al zijn 'fouten' accepteert. Men gaat geloven dat men niks waard is én dat men niks aan de situatie kan veranderen of dat verandering geen garantie biedt op een betere situatie.

Dit leidt ertoe dat men geen hulp zoekt of aangifte doet en dus in de situatie blijft. (Doods)bedreigingen kunnen eveneens een verlammend effect hebben en ertoe leiden dat het slachtoffer niet in staat is om uit een ongezonde situatie/relatie te stappen.

Niet zelden worden in organisaties ook omstandigheden gecreëerd die hulpeloosheid in de hand werken. Er is bijvoorbeeld een hoge werkdruk, maar mensen hebben niet de tijd, middelen of mogelijkheden om effectief invulling te geven aan deze hoge uitdaging. Onduidelijkheid, onzekerheid en weinig invloed zijn typische omstandigheden die hulpeloosheid in de hand werken. En als ze lang genoeg aanhouden kan ook makkelijk een cultuur van hulpeloosheid ontstaan: wat we ook doen, het is niet goed genoeg. We moeten het allemaal maar doorstaan.

De passiviteit die ontstaat als gevolg van aangeleerde hulpeloosheid kan ertoe leiden dat men kansen en mogelijkheden voor verandering en verlichting van een situatie over het hoofd ziet.

Uit onderzoek blijkt dat de verwachtingen die je hebt van de toekomst en je eigen invloed hierop, goede voorspellers zijn van je gedrag. Als je tegenslag en afwijzing verwacht en je denkt dit niet te kunnen beïnvloeden, zal dit leiden tot vermijdend gedrag, passiviteit, angst, frustratie en zelfs depressieve klachten. Daarentegen, als je kansen verwacht en er vertrouwen in hebt dat je desnoods zelf ook kansen kunt creëren, grote kans dat dit ook het geval zal zijn. Dit is passend bij het idee van een selffulfilling prophesy: "Als je iets verwacht, is de kans ook groter dat het gaat gebeuren."

Hulpeloosheid en gezondheid

Aangeleerde hulpeloosheid wordt geassocieerd met verschillende psychologische problemen, zoals depressie, angststoornissen, fobieën, verlegenheid en eenzaamheid. Hulpeloosheid is echter niet alleen negatief van invloed op ons emotioneel en psychisch welzijn, maar ook op ons lichamelijk welzijn. Dit blijkt bijvoorbeeld uit een onderzoek waarin de werking van het afweersysteem bij sombere en vrolijke mensen met elkaar werd vergeleken.

Zo bleek dat rechtenstudenten die optimistische verwachtingen over hun studie hebben, een betere cellulaire immuniteit hebben dan studenten die minder hoopvol gestemd zijn. Zodra het optimisme van de studenten veranderde, dan veranderde hun afweer mee.

Zo blijkt ook dat driekwart van vrouwen met borstkanker, die op een luchthartige manier tegen het leven bleven aankijken, na vijf jaar nog leeft, terwijl niet meer dan één op de drie met een sombere instelling deze tijd niet te boven komt.

Hulpeloosheid afleren

Opmerkelijk aan ons mensen is dat we in staat zijn om, helemaal in ons eentje, ten onder te gaan aan de overtuigingen in ons eigen hoofd. Bijvoorbeeld: niemand heeft gezegd dat u het niet kunt, en toch weet u zeker dat die ene functie niet voor u is weggelegd. Niemand heeft verteld dat u het niet zou kunnen, maar toch weet u zeker dat u nooit een marathon zult uitrennen. Niemand heeft er ooit iets over gezegd, maar toch weet u zeker dat u nooit zonder koffie zou kunnen. En het is wel zeker dat u nooit van het roken afkomt. En dus begin u er maar niet aan.

De term 'aangeleerde hulpeloosheid' suggereert dat je het ook weer kunt afleren. De eerste stap in het afleren van de passiviteit die voortvloeit uit hulpeloosheid is bewustwording. Luister eens een dag lang naar uzelf en schrijf eens op hoe en hoe vaak u tegen uzelf zegt dat iets niet gaat werken of dat u iets niet (goed genoeg) kunt of dat het toch geen nut zal hebben om iets te zeggen of te doen en merk op welk effect dit heeft op uw gedrag en emotie: down,ontevreden of onrustig voelen en vervolgens niets ondernemen.

Wat u zult merken is dat, omdat u uzelf ervan bewust wordt dat u het doet, u een keuze kunt maken of u nu wel of niet naar dat stemmetje gaat luisteren. Tegen onzichtbare, onbewuste overtuigingen kunt u zich niet verzetten. Bewust gemaakte, ofwel zichtbare,overtuigingen zijn gemakkelijker te negeren of relativeren. Uit experimenten komt tevens naar voren dat zowel mensen als dieren men soms een duwtje in de rug nodig hebben om 'aangeleerde hulpeloosheid'weer af te leren. Door de hulpeloze hond het hok uit te helpen, steeds wanneer de stroom erop ging, herstelde het beestje langzaam zijn initiatief. Ook in organisaties kan een leidinggevende deze – bijna therapeutische – rol aannemen.

Belangrijk is daarbij de medewerkers in hun waarde te laten, bijvoorbeeld door te erkennen dat hun negativiteit een (menselijk) logische houding is gezien de voorgeschiedenis. Vervolgens kan de leidinggevende hen helpen om weer langzaam, stap voor stap, te ontdekken hoe ze succesvol kunnen zijn.

Milangela Plate is gerontoloog/psycholoog. Psychologisch Adviesbureau Take Care B.V.
Email: milangela.plate@takecare.cw

Operaties in de krant aangekondigd

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het St. Elisabeth Hospitaal wijdt de Ñapa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag: operaties.

Tekst: **Jeanette van Ditzhuijzen**

Narcose zoals we die nu kennen bestond voor 1846 nog niet. Om de pijn tijdens een operatie te maskeren diende een flinke hoeveelheid alcohol of laudanum (mengsel van alcohol en opium). En bij een amputatie, zoals die van Peter Stuyvesants rechterbeen — dat in 1644 door een Spaanse kanonskogel werd verbrijzeld — hielp ook stevig afbinden enigszins tegen de pijn en het bloedverlies. Desondanks zal Stuyvesant het doorzagen zeker hebben gevoeld.
Sinds in 1846 de werking van ether in Amerika was beproefd, werd het aangenamer voor patiënten op de operatietafel. Ook op Curaçao, waar de eerste operatie met ethernarcose zo bijzonder was, dat de Curaçaosche Courant er uitgebreid verslag van deed.
De chirurgijn en officier van gezondheid 1e klasse Heinrich Julius Hille was 35 jaar oud, toen hij op die donderdag 7 oktober 1847 de korporaal bij de Compagnie Artillerie, Bonhomme, ging opereren. Plaats van handeling: het Militaire Hospitaal, dat toen in Cartagena, Otrobanda lag.
Omdat het de eerste keer was dat een patiënt ether zou inademen tegen de pijn, waren diverse collega's aanwezig: de artsen Berch Gravenhorst en Jonckheer, officier van gezondheid 2e klasse De Jongh, plus de beide officieren van gezondheid 3e klasse Ferguson en Anslyn Nz.

Gezwel

Bonhomme had een gezwel 'ter grootte van een mansvuist, zittende achter aan het bovenste gedeelte van het regter dybeen'. Dit sneed Hille in vijf minuten weg. Maar het inademen van de ether had al met al twaalf minuten geduurd. Volgens het verslag voelde de patiënt bij de eerste insnede een klein beetje pijn, maar dat was gauw afgelopen, 'zoo dat de lyder door niemand vast gehouden, ongedwongen op de tafel lag'.
Wel brak hem het koude zweet uit en was er sprake van bloedaandrang in het hoofd en een lage pols. Ook leek het Bonhomme alsof hij door muggen werd gestoken en had hij een leeg gevoel in zijn maag. Daarom wilde hij na zijn operatie graag een glaasje jenever.
Dankzij de zwavelether verrichtte Hille dat jaar drie geslaagde operaties 'waarbij het pijngevoel genoegzaam geheel en al onderdrukt was, zonder dat de patiënten het bewustzijn verloren hebben'. Het jaar erna verwijderde hij bij Sjoerd Ponne een kankergezwel aan de lip, vrijwel zonder littekens. Ponne was verdoofd met een mengsel van chloroform en ether.
Overigens werd de kunstenaar Fermín de Casas volgens John de Pool niet verdoofd, toen de Venezolaanse arts Manuel Palacio Renjifo (vanaf 1896 op Curaçao) zijn blindedarm weghaalde.

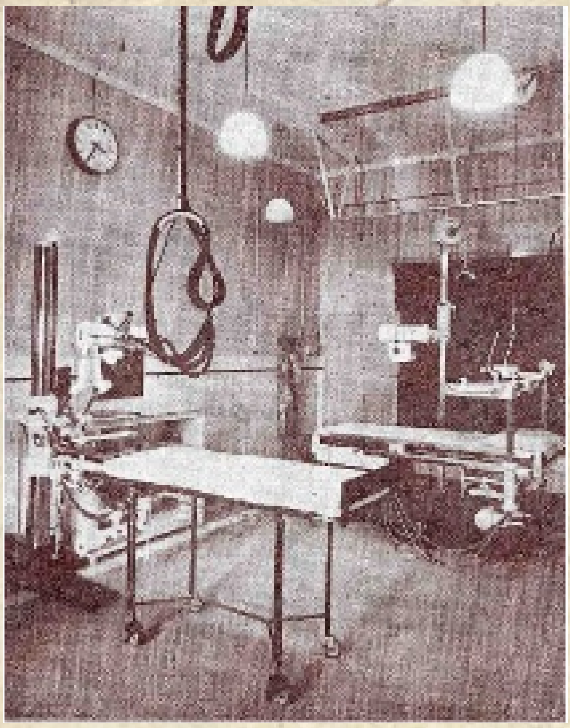

Een operatiekamer van Hugenholtz. Op de voorgrond de instrumententafel, achter de operatietafel. Foto uit Gods wijngaard in de West.

Operatiekamer

Dankzij de narcose en de toegenomen kennis over bacterievrij opereren nam de chirurgie in de 19e eeuw een steeds grotere vlucht, al was die volgens de latere dokter Hartz rond 1900 nog weinig ontwikkeld en 'voornamelijk door de garnizoensarts dr. Lens beoefend'.
Het ziekenhuis kreeg dan ook pas in 1906 een operatiekamer op de eerste verdieping met daartegenover twee kamers waar geopereerde patiënten konden herstellen. Er was ook een kamer voor de instrumenten 'der heeren operateurs'.
Een bijzondere blindedarmoperatie voerde dokter Lens twee jaar later uit. Een spoedoperatie, die niet in het ziekenhuis plaatsvond, maar op Sero Bonito, ten huize van de patiënt, de 19-jarige Mongui Maduro.

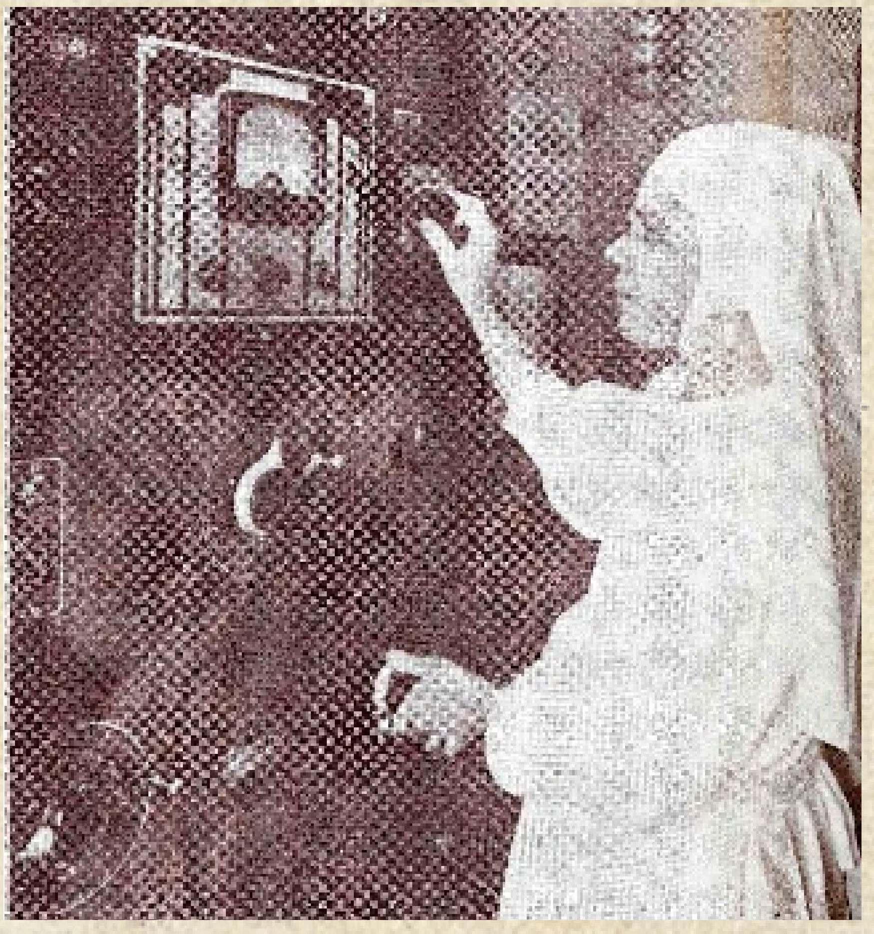

Een non bedient een röntgenapparatuur. Foto uit het boek Gods wijngaard in de West (onder redactie van Valdemar Marcha, uitgeverij Caribpublishing).

In de krant

Begin 20e eeuw waren operaties zo bijzonder dat ze regelmatig in de krant werden aangekondigd. Zoals de oogoperatie van C.D. Meyer, 'de nestor onder de Curaçaose journalisten' in mei 1912; of de amputatie van Joos de Windt, eind van dat jaar. De artsen Maurice Cohen Henriquez en Thomas Gaerste, geassisteerd door Johannes Evertsz, zetten zijn linkerbeen af. Voor het eerst werd plaatselijke verdoving toegepast: 'lumbale anesthesie door een inspuiting met Stonani van 1 procent'.
In 1913 werd een ander staaltje van medisch kunnen in de krant vermeld: het verwijderen van een vleesboom. Opnieuw opereerde Cohen Henriquez en keken de artsen Evertsz, Lourens, Gaerste en De la Cabada toe.

Eerste röntgenapparaat

In 1929, toen het ziekenhuis inmiddels serieus opgeleide chirurgen had, vonden er volgens de Amigoe 488 operaties plaats. In dat jaar werd ook het eerste röntgenapparaat aangeschaft.
De eerste als zodanig opgeleide chirurg, Hendrik Boogaart, kwam pas in 1919 naar Curaçao. Hij was eerste assistent-operateur geweest in het Groot Stedelijk Ziekenhuis te Rotterdam en ging werken voor de Curaçaosche Petroleum Maatschappij. Als gouvernements-chirurg was hij belast met de operaties van onvermogenden.

Julius Hille (1812-1849)

Julius Heinrich Hille werd op 27 september 1812 in het Duitse Marburg geboren. Hij werkte als officier van gezondheid 2e en 3e klasse in Suriname, voor hij eind 1846 met vrouw Bertha en hun twee kinderen naar Curaçao kwam. Daar werd hij — inmiddels officier 1e klasse — chef bij het militaire hospitaal.
In 1849 werd Hille Ridder van het (Franse) Legioen van Eer. Lang heeft hij er niet van mogen genieten. Een maand na de geboorte van zijn vierde kind overleed hij, op 20 november 1849, 37 jaar oud. Zijn vrouw Bertha liet daarna ter nagedachtenis aan haar man aan de namen van hun vierde kind - Maximilian Conrad Nilson - de naam Julius toevoegen. Kort daarna verkocht zij haar inboedel en in mei 1850 stapte de jonge weduwe met haar vier kinderen op de boot naar Europa.

Volwassen worden

Een van de vele gedenkwaardige Peanuts-strips van tekenaar Charles Schulz (met als bekendste figuur Snoopy) ging als volgt: Charlie Brown kijkt verbaasd naar zijn zusje Sally die zich nog altijd kruipend voortbeweegt. "Hoe lang duurt het voor ze kan lopen?", vraagt hij. Waarop Lucy antwoordt: Laat haar kruipen. "Once you stand up, and start to walk, you're committed for life!" Lucy had het goed begrepen.

Tekst: **Brede Kristensen**

Kortgeleden zijn twee boeken verschenen over de vraag waarom we eigenlijk volwassen willen of moeten worden en hoe dat dan gaat. Dit zijn fundamentele vragen over opvoeding en onderwijs. Helaas brengen deze beide boeken geen definitieve antwoorden. Wel zetten ze de lezer aan het denken over het waartoe van de opvoeding.

Laat me beginnen met 'Keep it fake' van Eric Wilson. Zoals iedereen weet zijn de meeste kinderen spontaan en 'echt'. Ze stellen onthutsende vragen, ze uiten hun emoties en ze zeggen precies wat ze van iets of iemand vinden. Ontwapenend vaak. Kortom,van kinderen kun je niet zeggen dat ze 'fake' zijn.
Stel dat je op latere leeftijd doorgaat met spontaan en openhartig te blijven? Je gaat solliciteren met behulp van een niet-opgesmukte cv. Je geeft goudeerlijke antwoorden op vragen die de sollicitatiecommissie stelt. Je komt zelf met spontane vragen op de proppen die de commissie in verlegenheid brengen. Het einde van het liedje is afwijzing. Je eerlijkheid zal als naiviteit overkomen. Als je met veel geluk toch ergens een baan krijgt, ben je die snel weer kwijt om dat je er op de werkvloer alles uitflapt.
Conclusie? 'Keep it fake', doe alsof. Presenteer jezelf als super, ook al ben je een zak. Anderen doen dat ook. Als je niet meedoet val je uit de boot. Dat is zo ongeveer de boodschap van Wilson. Blijft er dan nog iets over van onze eigenheid, onze authenticiteit? Antwoord: de persoonlijke manier waarop we ons (onecht) presenteren is onze 'authenticiteit'.
Eigenlijk hebben we het over een oude sociologische discussie, over de spanning tussen jezelf zijn en de aanpassingseisen van de cultuur. In die discussie gaat Wilson kort door de bocht. Wat betekent volwassenwording? Overdreven gezegd is het antwoord van Wilson: dat je verstandig weet te 'faken'. Zonder 'faken' kom je nergens en als volwassen mens wil je toch iets maken van je leven. Nietwaar? Zijn verhaal klinkt als een pleidooi voor de 'authenticiteit der onechtheid'. Heerlijke postmoderne contradictio in terminis. PR is not what we are.
Puur vanuit het individu gezien en uitsluitend denkend aan de korte termijn, is fake-gedrag begrijpelijk en verleidelijk. Maar denkend aan de lange termijn en het algemeen belang is fake-gedrag op zijn zachtst gezegd dysfunctioneel. Wat te doen? Het wemelt van de mensen die maar liever niet verder denken dan hun neus lang is. Pluk de dag. Na ons de zondvloed. Tob niet over morgen. Echter, er is tot nu toe nog steeds een 'morgen', een volgende dag. En 'morgen' fluistert ons grijnzend toe: zou het niet handiger zijn na te denken over de vele gevolgen van jouw keuzes vandaag? Daarover gaat 'Why grow up?' van Suzan Neiman.

Rousseau

De filosofe Neiman baseert haar betoog vooral op twee denkers over opvoeding. Jean Jacques Rousseau (1712-1778) die met zijn studie Emile de moderne opvoedingskunde inluidde en Emanuel Kant die... nou ja, dat zien we straks. Eerst Rousseau.
Populair gezegd is Rousseau de uitvinder van het kind. Voor hem werden kinderen als kleine volwassenen gezien. Een moeder die met haar lastige zoontje van zes geen raad wist, werd rond 1580 door De Montaigne geadviseerd hem enkele stevige wijsgerige dialogen te laten lezen. Zorg dat die jongen zich niet gaat vervelen! 'Krankjorum' zouden we zeggen. En dan te bedenken waarmee de kleine volwassenen allemaal werden opgezadeld! Rousseau wilde een eind aan die toestanden maken en schreef het boek Emile.
Dit klassieke werk beïnvloedt tot op de dag van vandaag onze ideeën over opvoeding en onderwijs. De inmiddels tot kind bestempelde Emile krijgt een wijze begeleider die wordt opgedragen de ontwikkeling van Emile in zo natuurlijk mogelijke banen te leiden. Geen verwarring, geen verbijstering, geen verdriet. Emile moet zich zo harmonieus mogelijk kunnen ontwikkelen. Daartoe is een harmonieuze wereld vereist. Hoe beter hij die wereld begrijpt, hoe meer hij zich erin zal thuis voelen en hoe vrijer hij zich zal voelen. Kennis is belangrijk. Op een avond loopt hij door een bos terug naar huis. Emile heeft honger, maar hij raakt de weg kwijt. Nu komt zijn kennis van de sterren hem van pas. Die wijzen hem de weg terug naar huis en de welverdiende avondmaaltijd.
Neiman besluit haar betoog over Emile met de constatering dat hij voor zijn volwassenwording weliswaar veel geleerd heeft, maar nooit heeft mogen ervaren dat er een gat gaapt tussen de werkelijkheid zoals die is en zoals die behoort te zijn. Zijn opvoeding moest frictieloos en zorgeloos te zijn. Laat het kind al lerende genieten van zijn kinderjaren. Dat was de opdracht van de begeleider.
Het welopgevoede kind komt in deze visie goed voorbereid aan bij het punt waarop de tweede geboorte zal plaatsvinden: de overgang naar volwassenheid. Weliswaar een crisis, maar een gezond kind zal die crisis prima kunnen doorstaan, om vervolgens het volwassen leven aan te kunnen. Is dat zo? Neiman wijst erop dat hier iets niet klopt. Overal om ons heen is er ziekte, verraad, vooroordeel, moord en leugen. Ze schrijft: Rousseau wil perse het kind met een wereld laten kennismaken die 'zinvol' is, terwijl dat niet zo is. (p99) Het kind wordt dus voor de gek gehouden. Dit kan niet de juiste weg zijn.

Filosoof Immanuel Kant

Daarom gaat haar aandacht uit naar de filosoof Immanuel Kant (1724-1804). Alhoewel hij formeel te boek staat als een 'idealistische filosoof' en hij een merkwaardig eenzaam vrijgezellenbestaan leidde en nooit reisde, zijn er weinig filosofen zo realistisch als Kant. Geen denken aan dat hij zijn ogen zou sluiten voor de gapende afgrond tussen de verbijsterende werkelijkheid en de werkelijkheid zoals we die zouden wensen, tussen 'zijn en behoren'.

Is het niet handiger te doen alsof?

Opvoeding moet naar zijn oordeel vooral gericht zijn op bewustwording van dat verschil. “De werkelijkheid is helemaal niet rationeel en zinvol en het is de taak van de rede dat in te zien en nooit te vergeten”, zei Kant. Wie dit niet inziet zal zich ofwel voegen naar de (meestal niet zo leuke) loop der dingen, ofwel zich verliezen in een onwerkbaar idealisme.

In beide gevallen lopen we vast. Een nieuwe werkelijkheid bouwen is onmogelijk. Je neerleggen bij het bestaande is laf. Zodra we dit inzien worden we ons bewust van de innerlijke stem van ons geweten die ons aanspoort moedig onze plicht te doen, los van de eventuele nadelige gevolgen. Voor alle duidelijkheid: een stem die ons aanspoort om binnen de werkelijkheid onze plicht te doen en daarmee de gapende kloof voor een moment te overbruggen.

Tegen deze achtergrond begrijpen we wat Kant bedoelde met zijn beroemde zin: “Je kunt, want je behoort dat of dat te doen.” Dat is onze bestemming. “Yes, we can”, galmt het nog na in het Witte Huis. In ieder geval is daartoe moed nodig. Geen roekeloosheid, maar redelijke en zedelijke moed. Dat is dan ook de verdere draad in het betoog van Neiman: moed, als voorwaarde voor gezonde volwassenwording. Dat moet het kind worden voorgehouden en, nog beter,voorgeleefd.

Daarna verliest haar betoog spanning. Ze bespreekt allerlei verschijnselen die volwassenwording belemmeren. Eigenlijk heeft ze kritiek op onze preoccupatie met rijkdom en ons onverantwoordelijke spelgedrag. Alsof we als volwassenen eindeloos kunnen blijven spelen. Spelen op internet,spelen met geld, met ideeën, wapens, medemensen, motorfietsen, drugs.

“Moed is nodig”, zo schrijft ze aan het eind, “om al die krachten tegen te gaan die onze volwassenheid in de weg staan. Want echte volwassenen zorgen ervoor dat hun aandacht niet wordt opgeslokt door brood en spelen.” (p219) Why grow up? Haar antwoord is aarzelend, maar in wezen komt het erop neer dat we onze ogen moeten openen (om te zien hoe de wereld eruitziet), ons verstand moeten gebruiken (om te begrijpen waarom het zo’n puinhoop om ons heen is) en moeten leren onze plicht te doen (om die puinhoop een beetje op te ruimen).

De bewuste Peanuts-strip waarin Lucy van Pelt tegen Charlie Brown zegt: “Once you stand up, and start to walk, you’re commited for life!”

Terwijl ik dit allemaal zo las, miste ik iets. Rousseau, Kant, Neiman en Wilson gaan allemaal uit van het individu. Kant en Neiman weten dat er een kloof gaapt tussen ‘zijn en behoren’. Maar is er niet nog een andere gapende kloof? De kloof tussen het individu en de medemens(en). Mooi om over plichtsbesef te spreken, maar moeten we niet eerst die ander leren zien?

Er schoot me een passage van Rabindranath Tagore (1861-1941) te binnen: “Om volwassen te worden moeten we inlevingsvermogen ontwikkelen.” Is dat niet de spijker op zijn kop?

Laten we even stilstaan bij Tagores ideeën over opvoeding. Inlevingsvermogen was voor hem het centrale doel van opvoeding en onderwijs en hij heeft zich enorm ingespannen daaraan gestalte te geven. Wat gebeurt er met ons als we geen inlevingsvermogen hebben?

Er liggen drie wegen open. Weg 1 is die van het egocentrische individualisme: ik ga mijn eigen weg en de ander zal me een zorg zijn. Een doodlopende weg. Weg 2: tribalisme en nationalisme: je onkritisch overgeven aan een collectiviteit. De wereld in hokjes verdeeld. Ook een doodlopende weg en een rampzalige bovendien want daar komt altijd oorlog van. Weg 3: inlevingsvermogen en inclusiviteit. Herstel van verbanden. Leven. De enig begaanbare weg.

Tagore richtte zijn eigen school op in Santinikitan in 1901. Later groeide die uit tot een ruraal ontwikkelingscentrum en zelfs een universiteit. De leerlingen leerden buiten in de natuur. Eerste opdracht voor de leerlingen was iets van de natuur te begrijpen en zich leren inleven in planten en dieren. Ons leven is onderdeel van de natuur, dus zullen we volop met de natuur rekening moeten houden. De leerlingen leerden planten en dieren te verzorgen. Zonder inlevingsvermogen gaat dat niet.

Dat geldt ook voor de interactie tussen leerlingen en leraren en de mensen van buiten. Op zijn school werden veel gasten van buiten uitgenodigd, vooral ook gasten die andere culturen en religies vertegenwoordigden. Hij vond dat zijn leerlingen vertrouwd moesten raken met het ‘andere’.

Voor Tagore vormden inlevingsvermogen en sympathie de grondslag voor opvoeding en onderwijs. Alleen mensen die zich in anderen kunnen inleven, staan open voor het appèl dat een ander op hen doet. Ons plichtsbesef is niet gevolg van een individuele innerlijke stem (de visie van Kant), maar komt voort uit het appèl van de ander.

Alleen door inlevingsvermogen kan de gapende kloof tussen mij en de ander, inclusief de natuur, overbrugd worden. Inlevingsvermogen geeft richting aan onze talenten, aan de kennis die we hebben vergaard en de informatie waarover we beschikken. De richting naar buiten toe, ervaren we als vrijheid en vervulling. De richting naar binnen ervaren we op den duur (morgen) als beklemmend.

Waartoe voeden we op en geven we onderwijs? Geen gek idee Tagore uit de kast te halen.

Eric Wilson,Keep it fake, Inventing an authentic life, 2015
Suzan Neiman,Why grow up? Philosophy in Transit,2015
Rabindranath Tagore, Personality, 1917

Letra

Lucia Berlin

De trends zijn tegenovergesteld. Aan de ene kant is de zeer dikke roman terug van weggeweest. Aan de andere kant verschijnen er steeds vaker bundels korte verhalen. Die laatste trend is begrijpelijk. De lezer heeft weinig tijd. Dan is een kort verhaal voor het slapen gaan handig. Je komt niet in de verleiding de nacht lezend door te brengen en na een halfuur krijg je het prettige gevoel iets te hebben afgerond. Dan slaap je nog beter.

Lucia Berlin schreef veel verhalen. Tien jaar geleden overleed zij. Nu krijgt de lezer een mooie selectie aangeboden, onder de titel‘A Manual for Cleaning Women’. Best ook geschikt voor mannen. Maar het gaat vooral over vrouwen ‘sometimes made so believable that you can’t forget her’.

Haar zoon verklaarde dat ze in haar verhalen haar eigen, doorgaans rauwe levenservaringen beschrijft. Vandaar wellicht dat de hoofdpersonen zo’n authentieke indruk maken. In een stream-of-consciousness-stijl vallen we pardoes in het leven van iemand, door de ik-verteller beschreven, kennelijk met de bedoeling de werkelijkheid vanuit het perspectief van die persoon mee te beleven, om er enkele pagina’s later abrupt weer uit te vallen.

Iets houdt op. Dat iets kan het leven van de persoon zijn over wie Berlin schrijft, of het einde van een merkwaardig onwerkelijke liefdesrelatie (de meeste verhalen doen magisch-realistisch aan), of gewoon een simpele gebeurtenis die weer voorbij gaat. Een verpleegster of een cleaning woman vertellen wat ze laatst hebben meegemaakt. Natuurlijk iets bloedigs of viezigs, iets dat ons dicht bij de rauwe werkelijkheid van het lichamelijke bestaan brengt. Over een man die zijn benen heeft verloren en crepeert van de pijn. De verpleegster vindt dat hij moet voortmaken. Het is maar fantoompijn. Toch? Is dat geen echte pijn dan? Maakt inderdaad niet uit, zegt de verpleegster, pijn is pijn.

Berlin schrijft rechttoe rechtaan. Haar korte zinnen en alinea’s roepen hele toestanden op. Zoals: “Everybody hated grandpa, but mamie and me.” Lees wat er verder met grandpa gebeurt en hoe de vrouwen om hem heen ‘de troep opruimen’.

Juliana Spahr

Juliana Spahr publiceerde ‘That Winter the Wolf Came’. Opmerkelijk hoeveel scherpe maatschappijkritiek er wordt uitgeoefend in de VS. Zoals bijvoorbeeld door Juliana Spahr. Ze staat erom bekend. Deze laatste bundel met korte ‘schetsen’ die het midden houden tussen gedichten, statements, essays en korte verhalen, zijn stuk voor stuk ongemakkelijk voor de ‘powers that be’. Ze hekelt de oliemaatschappijen die altijd maar doen of alles oké is, terwijl er regelmatig rampen zijn. De vogels en vissen kunnen ervan meepraten. Maar hun stem wordt niet gehoord. Spahr is hun stem.

Ze doet mee aan de ‘occupy-beweging’, hopend dat de geld-makers en de geld-zieken een paar geluiden zullen opvangen. Ze is ook de stem van wat zij ‘non revolution’ noemt. Alsjeblieft geen revolutionaire programma’s die altijd op debacles uitlopen. Non revolution is zoiets als ‘normaal leven’. Lezing van haar werk is als ontwaken uit een droom en merken dat de boel in de fik staat. Tijd om te gaan blussen.

Dit schooljaar nog meer leerlingen helpen bij rekenen

De Ñapa besteedde begin dit jaar aandacht aan de stichting Tur ta Konta die toen enkele maanden bestond. Ondertussen heeft de stichting heel veel kinderen geholpen aan een beter cijfer voor rekenen en wiskunde. Er zijn plannen om nog meer kinderen te gaan helpen. Ook komt er in november een rekenquiz en in 2016 een seminar. Tijd om aan het begin van het schooljaar de balans op te maken.

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto's: **Ken Wong**

Tutor Tenaissy Elisabeth met een leerling.

Zoals je geen voetballer kunt worden als je niet eerst eindeloos hebt gepingeld en geschoten, zo kun je geen rekenkundig inzicht verwerven als je je onder andere niet eerst de automatismen van het optellen en aftrekken hebt eigen gemaakt. Inzicht en begrip zijn belangrijke vaardigheden als voorloper om te kunnen rekenen en te functioneren in de huidige samenleving. En dan niet alleen sommen maken, maar bijvoorbeeld ook kunnen klokkijken, meten, betalen, schattingen maken en een plattegrond lezen. Veel reken- en wiskundeopgaven komen tegenwoordig in een context of rekenverhaal gerelateerd aan het dagelijks leven. Dat blijkt lastig te zijn en daar zit dan ook vaak het knelpunt.

School is en blijft een belangrijke plek om te leren rekenen. Maar ook thuis in de vertrouwde omgeving kunnen vele interessante ontwikkelingen vorm krijgen om op een speelse manier de nodige aandacht te schenken aan rekenbegrippen door het kind te betrekken bij allerlei activiteiten in of rond het huis, de auto, in de supermarkt, bij sportactiviteiten of gewoon door spelletjes te doen. Er zijn echter kinderen die problemen hebben met rekenen en wiskunde omdat ze geen inzicht hebben in de structuur van getallen, geen strategieën beheersen en niet reflecteren op hoe ze handelen.

Fundashon Tur Ta Konta, eind 2014 opgericht, heeft het doel om kinderen één-op-één te coachen bij het leren rekenen, na schooltijd. Tutoren, allemaal vrijwilligers, begeleiden de kinderen, maar ook ouders kunnen positief bijdragen. Het bestuur, Etienne Ys, Nelson Vinck, Frank Konings, Maria-Liza Zunder-Curiël, Andy Nicolaas en projectcoördinator Lulu Rozendal hebben het afgelopen jaar hard aan de weg getimmerd en willen het komende jaar uitbreiden van 80 naar 150 tutoren.

Naar Bándabou

Op dit moment zijn er acht scholen die ondersteuning van de stichting krijgen. Het streven is om dit schooljaar in totaal met tien scholen te gaan werken. Dit is natuurlijk ook afhankelijk van het aantal vrijwilligers dat zich aanmeldt. De stichting wil ook in Bándabou gaan ondersteunen mits er voldoende tutoren zijn die in Bándabou wonen en willen begeleiden.

De scholen worden door de schoolbesturen aangemeld. Vervolgens selecteren deze scholen de kinderen van groep 6, 7 en 8, die moeite hebben met rekenen en wiskunde. De aangemelde leerlingen worden dan door een tutor geholpen. "We moeten wel voldoende tutoren hebben om aan de vraag voor ondersteuning te kunnen voldoen en daarom zijn we weer op zoek naar tutoren."

Een tutor gaat één keer per week één uur met één leerling aan de slag. Er wordt vaak op de school afgesproken waar er rustig gewerkt kan worden zonder verstoring door vriendjes, broers en/of zussen. Indien nodig en als de tutor tijd heeft, worden de lessen soms zelfs twee uur per week gegeven. Het is vrijwilligerswerk, maar de tutor moet wel een 'commitment' maken dat hij of zij de leerling wekelijks blijft ondersteunen. Daar worden afspraken over gemaakt tussen de stichting en de tutor.

De formule is een groot succes. Een tutor zit één-op-één met de leerling en oefent met het kind de rekenbehoefte die door de leerkracht aan de tutor is aangereikt. De tutor heeft alle aandacht voor het kind en kan daardoor precies helpen op de gebieden van rekenen en wiskunde waar het kind dus moeite mee heeft.

Door die gerichte aandacht en het iedere week samenkomen ontstaat er een vertrouwensband tussen de tutor en het kind en dat geeft het kind meer zelfvertrouwen. Frank Konings, secretaris van de stichting, zegt daarover: "De docenten zijn ook blij met deze ondersteuning. Van hen krijgen we de feedback dat de kinderen meer zelfvertrouwen krijgen, meer initiatief tonen en mondiger worden."

De werkwijze van de stichting is als volgt: informatie geven bij schoolbesturen, scholen, organisaties in de private en publieke sector over het werk en de doelstellingen van de stichting. Aangemelde scholen (via de schoolbesturen) kunnen een verzoek indienen voor ondersteuning van een leerling door een tutor. Er worden dan afspraken gemaakt tussen de stichting en de school, ouders en het kind. Tutoren kunnen zich aanmelden bij de stichting via info@turtakonta.com.

De tutoren komen uit alle hoeken van de samenleving: werkenden, niet-werkenden, gepensioneerden, young professionals en mensen die wel of geen leservaring hebben. "Veel bedrijven willen hun werknemers de kans geven om een kind te begeleiden, andere bedrijven ondersteunen de stichting op een andere manier", aldus Etienne Ys. "We leren de tutoren niet rekenen. We zoeken mensen die kúnnen rekenen."

Alle nieuwe tutoren maken tijdens een speciale training kennis met nieuwe rekenstrategieën en krijgen tips over didactische werkvormen. Het werk als tutor is geheel op basis van vrijwilligheid. Er wordt wel een kleine onkostenvergoeding gegeven van 50 gulden per maand als tegemoetkoming van de benzine- en telefoonkosten. De meeste tutoren zien af van deze vergoeding. Sommigen gebruiken deze vergoeding om iets leuks te doen met het kind.

Het is wel duidelijk dat het werk van de stichting in een grote behoefte voorziet en er zijn hoe langer hoe meer scholen die ondersteuning vragen. Dus zijn er meer tutoren nodig en dat moet allemaal in goede banen geleid worden. De coördinator van de stichting, Lulu Rozendal, heeft er de handen vol aan. De groei van de stichting brengt ook meer kosten met zich mee en daarom is de stichting op zoek naar sponsors, die de stichting financieel willen ondersteunen. Een deel van het budget wordt gebruikt voor marketing en pr, informatieavonden, boeken en werkschriften en dergelijke.

De scholen moeten de tutoren van boeken en/of materialen voorzien, maar niet alle scholen doen en/of kunnen dat, omdat ze geen boeken en/of materialen over hebben. De stichting schiet in zo'n geval ook te hulp.

Door het jaar heen zijn er regelmatig bijeenkomsten voor de tutoren om met elkaar van gedachten te wisselen.

De stichting organiseert ook workshops voor ouders, waar zij leren op welke manier ze hun kinderen zelf kunnen helpen bij het rekenen.

In november wordt er een reken- en wiskundequiz georganiseerd waar scholen van het funderend onderwijs aan kunnen meedoen. De scholen worden dan vertegenwoordigd door de leerlingen van groep 8. Die quiz wordt georganiseerd in samenwerking met UTS en de UoC. Uit de voorrondes die er zijn worden vier finalisten gekozen die in februari 2016 gaan strijden om de eerste prijs. Meer informatie wordt er gegeven via de media.

In 2016 wordt er een seminar georganiseerd waarin het belang van een goede beheersing van rekenen en wiskunde voor de ontwikkeling van het kind en dus een hele samenleving, in de schijnwerpers staat.

Een struikelblok voor veel kinderen is de taal, met name begrijpend lezen. Het lesmateriaal voor rekenen en wiskunde is in de hogere groepen in het Nederlands en bij veel kinderen is de woordenschat niet voldoende. "Als een kind bijvoorbeeld begrippen als 'prijsverschil', 'oneven' of 'korting' niet kent dan kan het de som niet maken", is de feedback van een van de tutoren. De stichting wil daarom ook meer aandacht gaan geven aan taal en hoopt zo binnenkort een pilotproject te kunnen starten met speciale aandacht voor taal.

Het onderwijs is blij met deze ondersteuning. De tutoren en docenten hebben regelmatig contact met elkaar. De tutoren en leerkrachten delen ook informatie met het bestuur van de stichting, zodat er adequaat kan worden gehandeld als dat nodig is. "Als het moet dan grijpen we in. Denk aan kinderen die niet naar de begeleiding komen. Dan gaan we direct bellen met de ouders en/of school om te achterhalen wat er aan de hand is. Het is ook wel eens voorgekomen dat een tutor er niet was. Ook in zo'n situatie gaan we informeren waarom de tutor er niet kon zijn."

Zoals al eerder gemeld, staan er meer scholen op de wachtlijst en de stichting verwacht dat er in het komende en dit lopende schooljaar nog meer scholen komen voor ondersteuning bij het rekenen en wiskunde. De stichting kan echter alleen maar ondersteuning toezeggen als er ook voldoende tutoren zijn. Bij dezen is er dus het verzoek aan iedereen die iets wil teruggeven aan de samenleving, aan de kinderen die de toekomst van het eiland zijn, om zich nu op te geven als tutor om een kind te ondersteunen.

Voor informatie over de stichting, het tutorschap of andere vragen, kan contact opgenomen worden met Lulu Rozendal via e-mail: lulu.rozendal@turtakonta.com.

Het bestuur van Tur ta Konta

Met een voldoende over

Pierre de Windt ervaart het tutorschap als heel positief. "Ik begeleidde een meisje van tien jaar. Ze ging aan het eind van het jaar met een voldoende over. We kwamen één keer per week bij elkaar, op de zaterdag. Ik sprak Papiaments met haar maar de boeken zijn in het Nederlands en dan hielp ik haar met het begrijpen van de opdrachten."

Dat leerproces ging steeds beter en de resultaten werden ook beter. "Ik was heel tevreden aan het eind van het jaar. Op basis van wat we vorig jaar hebben bereikt hoop ik dat we naar een 7 kunnen werken. Het is bijzonder leuk om te doen, want je geeft iets terug aan de gemeenschap. Zo zie ik het."

Duidelijke vooruitgang

Tenaissy Elisabeth is een enthousiaste tutor en ziet haar leerling van tien één keer per week. In het begin was het meisje dat ze ondersteunt verlegen. Maar ze werd mondiger en ging meer vragen stellen. Er was ook duidelijk vooruitgang te zien bij het rekenen.

"Aan het begin van het jaar had ze een zware onvoldoende en aan het eind van het jaar een 5, maar dat was toch een vooruitgang. Ze zit nu in groep 7 en als het nodig is begeleid ik haar ook in groep 8. De rekenmethode van nu is anders, maar voordat we begonnen kregen we van de stichting zelf les over de nieuwe rekenstrategieën."

Elisabeth en haar leerlinge komen altijd op zaterdag bij elkaar. "Maar via WhatsApp hebben we door de week ook contact. Ze komt ook met vragen over andere vakken."

De stof visueel maken

Tutor Sofie de Neef, werkzaam bij de Soab, heeft het afgelopen schooljaar een meisje begeleid uit groep 8. Ze moest zich voorbereiden op de EFO-toets die ieder kind in groep 8 moet doen. Al snel kwam Sofie erachter dat er meer tijd nodig was per week en kwamen leerling en tutor twee keer per week bij elkaar. Door de week spraken ze af tijdens de lunchpauze van Sofie en op zaterdagochtend. "In het begin moet je elkaar echt leren kennen en de leerlinge moet er ook aan wennen dat we zo één-op-één zitten. Ze durfde in het begin ook niet veel te zeggen, ook niet als ze de stof niet begreep. Ik merkte dat aan haar en ben ik op zoek gegaan naar een andere vorm van begeleiden. De leerlinge kon de regels goed uitleggen, maar als ze een som moest maken ging het niet. Toen heb ik mijn keukenweegschaal en een zak suiker meegenomen. En door de suiker te wegen, er iets bij te doen, er iets af te halen, zag ze wat er gebeurde. Ik heb ook een keer twintig flesjes nagellak meegenomen van huis. Ik zette die flesjes voor haar neer en vroeg haar wat 50 procent was. En hoeveel groepen van vier ze kon maken van die flesjes. Door de stof visueel te maken ging ze het begrijpen. Cijferen kon ze heel goed, maar ze had moeite met de taal en kende veel begrippen niet. Ik vond het heel leuk om te doen, om samen te zitten en er ontstond een band tussen ons. Haar vertrouwen nam daardoor toe. Ik vind ook de aanpak van de stichting heel fijn. En de manier hoe ze omgaan met de vrijwilligers is ook prettig. Ze zijn altijd bereikbaar en je kunt goede afspraken met ze maken. Het is leuk om te merken hoe betrokken ze zijn. Dit schooljaar ben ik ook weer tutor van een ander kind."

Samenwerken of tegenspelen?

"Onze eigen afdeling is super! We kunnen lezen en schrijven met elkaar! Het probleem ligt bij andere afdelingen. Daar kunnen we niet goed mee samenwerken. Ze snappen niet waar we mee bezig zijn. Volgens mij snappen ze zelf ook niet waar ze mee bezig zijn."

Tekst: **Marcel Truyens**

"Ongelooflijk! Je kunt ook nooit gewoon tegen ze zeggen waar het op staat. Dan word je gelijk een week doodgezwegen. Wat is dat nou voor onprofessioneel gedrag! Zo kan ik toch niet werken?"

Louis, een gedreven salesmedewerker, is duidelijk uit zijn doen. Terwijl hij fulmineert checkt hij gelijk zijn mail en beantwoordt hij een WhatsApp-je. Hij klaagt niet vaak over zijn collega's van de andere afdelingen. Klagen hoort wat hem betreft niet bij zijn werk. Sterker nog, hij is er allergisch voor, maar nu is het echt geen doen meer.
Hij heeft al heel vaak om dat contract gevraagd waar hij mee aan de slag wil. Dat blijft maar liggen op de afdeling Financiën omdat ze op elke punt en komma zitten te neuzelen. Dat moet toch efficiënter kunnen? Zijn ze vergeten dat er een klant achter zit? Een deadline is toch gewoon een deadline?!

Afdelingen binnen een organisatie kunnen enorm van elkaar verschillen. Gelukkig maar, want ze hebben ook allemaal een andere taak te vervullen. Die verschillen zijn soms echter dermate groot, dat afdelingen elkaar meer in de haren zitten dan elkaar versterken. Dat kost tijd en energie. De verschillen tussen afdelingen zijn onder andere terug te zien in de mate waarin een afdeling een interne of een externe focus heeft. Een salesteam heeft over het algemeen een duidelijke externe focus: ze hebben voortdurend te maken met de klant en passen hun gedrag aan op wat de klant nodig heeft.
Een afdeling als financiën heeft een meer interne focus. Ze onderhouden geen directe relatie met de klant en in het dagelijkse werk hebben ze vooral met elkaar en met collega's van andere afdelingen te maken. Ze zijn meer procedurevast dan de afdelingen met een hoofdzakelijk externe focus. Die laatste willen de regels en afspraken nog wel eens zo ombuigen dat het hen en de klant goed uitkomt.
Een ander verschil dat je vaak terugziet tussen afdelingen is de mate waarin ze taak- of juist meer relatiegericht zijn. In een overwegend relatiegerichte afdeling hecht men veel waarde aan de onderlinge relaties. Afdelingsmedewerkers staan voor elkaar klaar, zijn attent voor elkaar en delen soms lief en leed. De sfeer op de afdeling is een van de belangrijkste redenen om gemotiveerd naar het werk te komen. In meer taakgerichte afdelingen, zoals de afdeling Financiën en Sales, staan de taak en de inhoud sterker centraal. Een afdeling die meer op de taak gericht is zal meteen ter zake komen, doorpakken en snel resultaat willen zien.
Sales is hoofdzakelijk taakgericht en extern georiënteerd. De afdeling bestaat uit enorm gedreven en resultaatgerichte medewerkers. De targets gaan voor alles. Iedereen heeft een behoorlijk grote bek. Ze zijn behoorlijk dominant, soms op het botte af. Ze zijn voor de duvel niet bang.
Financiën bestaat veelal uit trouwe, loyale en consciëntieuze medewerkers. Ze kunnen helemaal opgaan in de inhoud van hun werk. Niets leuker dan iets tot de punt en de komma uit te zoeken. Dat ze daarbij wel eens een deadline vergeten vinden ze vervelend maar niet het belangrijkste. Communicatie met andere afdelingen vinden ze nog wel eens lastig en ook spannend.

De afdeling Administratie is sterk relatiegericht en heeft ook een interne focus. Net als Financiën speelt hun werk zich vooral binnen de muren van de organisatie af. Zij hebben het erg gezellig met elkaar. Ze kunnen eindeloos overleggen hoe ze iets aan zullen pakken. Ze delen lief en leed met elkaar. Tot slot is er nog een type afdeling dat relatiegericht is en een externe focus heeft.
Zo'n afdeling bestaat uit medewerkers van bijvoorbeeld de Klantenservice. De relatiegerichtheid van deze afdeling komt tot uiting in de onderlinge sfeer binnen de afdeling maar ook in de relatie met de klant. De relatie met de klant en de klanttevredenheid staan namelijk voorop.
Soms betekent dit dat interne regels genegeerd worden of dat er dingen toegezegd worden aan de klant die niet waargemaakt kunnen worden. Ook houden de afdelingsleden er nog wel eens een andere aanpak richting klant op na. Allemaal vanuit de beste intenties: de klant zo goed mogelijk bedienen. Intern levert dit nog wel eens verwarring en irritatie op.
Is het een probleem dat er verschillende afdelingen zijn in een organisatie? Nee, natuurlijk niet. Als dat zo was dan hadden we veel organisatie allang kunnen opdoeken. Wanneer de verschillen tussen de afdelingen tot grote irritaties of ongemak leiden dan is dat voor medewerkers vervelend. Het wordt vervelender wanneer uw klanten het gaan merken.
Houdt u dit soort situaties daarom goed in de gaten en laat afdelingen of teams zich eens in andere afdelingen verplaatsen: laat sales zich bijvoorbeeld eens verplaatsen in financiën en als financieel medewerkers eens over zichzelf gaan roddelen. Dat levert bijzonder heldere inzichten op.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior marketing en communicatieconsultant bij Liquid Soul te Curaçao.
E | marcel1963@mac.com

Food for thought.

Met mate rundvlees eten

Hoe druk en hectisch het ook is voor de familie, een speciaal gerecht is altijd welkom. Zeker een gerecht datgebruikt kan worden voor een feestelijke bijeenkomst én gezond is én makkelijk te maken. Gevulde pompoen klinkt ingewikkelder dan het in werkelijkheid is. Ziet u deze gevulde pompoen al op tafel ten tijde van Halloween?

Tekst: **Miriam de Windt**

Iedereen die gezonder wil leven en eten, kiest minder snel rundvlees. Of zal zelfs helemaal hiermee stoppen. En wel om de grote hoeveelheden verzadigde vetten en contaminatie met antibiotica, hormonen en steroïden in rundvlees.

Dit is het geval bij koeien die in cafo's (concentrated animal feeding operation) leven. Tegenwoordig 'mogen' koeien alleen zes maanden tot een jaar vrij grazen. Daarna gaan ze naar de cafo's om te worden vetgemest met genetisch gemodificeerd organisme (ggo)-maïs en GGO-tarwe en krijgen ze groeihormonen en antibiotica. Vrij-grazende koeien lopen hun hele leven rond waardoor hun vlees minder vet bevat. Zelfs is het zo dat het vlees meer omega-3 vetzuren, meer vitamines A en E bevat.
Vrij-grazende koeien krijgen ook geen medicijnen en groeihormonen. Dit is biologisch rundvlees en helaas hier niet (overal) te krijgen. Er zijn een paar lokale fokkers met koeien die vrijgrazen. Indien u ze kent en weet wanneer ze slachten en ook weet waar zij het vlees verkopen, kunt u op deze manier aan rundvlees komen van een veel betere kwaliteit. Garanderen dat het 100 procent biologisch is kan ik echter niet.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932

Certified Angus beef

De laatste tijd is dit soort rundvlees bij verschillende supermarkten te krijgen. Op www.certifiedangusbeef.com kunt u lezen wat het betekent als u vlees koopt met deze certificatie. Dit vlees is afkomstig van koeien gefokt door 'family ranchers', met strenge regels voor een humane zorg en gezonder voer. Echter hier geldt ook, 100 procent biologisch kan niet worden gegarandeerd. Er bestaat wel 'certified natural angus beef', dat ik hier nog niet ben tegengekomen.
Rest u eigenlijk met mate rundvlees te gebruiken en niet te vergeten zo veel als mogelijk het vet te trimmen, aangezien resten medicijnen en stereoiden vooral in het vet achterblijven.

Kaneel

Kaneel is een van de oudste specerijen ter wereld. Kaneel is de binnenbast van de takken van de kaneelboom. De beste soort komt uit Sri Lanka. Deze is zeer fijn, zacht en geurig. Minder fijne kaneel komt uit China en Birma. Die wordt ook wel kassie genoemd.
Kaneel is bekend in verschillende keukens, onder meer de Indiase, West-Europese en Afrikaanse.
Zowel in poedervorm als heel (kaneelstok) heeft kaneel vele toepassingen.
Het is de dunne bast onder de schors en de middenbast van de kaneelboom. Deze bast rolt vanzelf op zodat er een soort stokje ontstaat. Tijdens het drogen verandert de kleur en wordt het bruin.
Als het stokje bestaat uit één dik vel met één omslag, dan is het kassie- kaneel. Als het bestaat uit dunne laagjes en naar binnen is gekruld, dan heeft u originele Sri Lankaansekaneel.
Kaneel wordt gebruikt in verschillende soorten gerechten. In dranken en desserts, chutneys en rijstgerechten (Indiase keuken), warme wijn, gebak, koek, marinades, vleesgerechten (Afrikaanse en Turkse keuken) en als snoep.

In de natuurgeneeswijze staat kaneel bekend als een verwarmend kruid, dat herstel na ziekte kan bevorderen. Contra-indicatie is bij zwangerschap en borstvoeding.

Komijn

Komijn is een kruid uit het Mediterrane gebied. Komijn heeft een zeer sterk, doordringend aroma. De Indonesische naam voor komijn is djinten. Komijn is verkrijgbaar in de vorm van gedroogde zaadjes en in poedervorm.

Het aroma van komijn ontwikkelt zich beter als u de zaadjes voor gebruik even in een droge pan roostert en daarna stukwrijft.Gemalen komijnzaad smaakt niet erg scherp in tegenstelling tot karwijzaden, waar het weleens mee verward wordt.
Het gebruik van komijn, evenals van kaneel, is zeer gevarieerd. In Nederland wordt komijn toegevoegd aan kaas, in India is het een onderdeel van kerrie en in Noord-Afrika kruidt men er tajines en couscous mee.In de Indonesische keuken wordt komijn in rijsttafelgerechten en sauzen gebruikt. In Spanje vormt komijn een van de kruiden in chorizo en in Mexico is het onmisbaar in de bekende chili con carne.
Komijnenzaad kan de spijsvertering bevorderen en gaskolieken en diarree verlichten.

Analyse

Mede door de pompoen en de tomaten, alhoewel het bliktomaten zijn, bevat dit gerecht zeer ruime hoeveelheden vezels, kalk, ijzer, en de vitamines A, B1, B2 en C. Het bevat bijna 60 procent van uw DAH voor ijzer!
De hoeveelheid rundvlees is, strikt genomen volgens de voedingsleer, aan de hoge kant voor vier personen. Voor uw dagelijkse behoefte aan dierlijk eiwit, is de helft eigenlijk al genoeg. Door de hoeveelheid vlees zijn de eiwitten en cholesterol in dit gerecht ook hoog. Door de bouillon en tomaten uit blik, bevat dit gerecht 30 procent natrium. Verse tomaten, zout in het recept weglaten en bouillon maken met verse specerijen, is het advies voor minder zout.

Dit recept past helaas niet in een natrium-, noch cholesterolbeperkt voedingsadvies. Indien u het zout mindert zoals hierboven staat, dan past het wel in een matige of lichte natriumbeperking, mits u voor de rest van de maaltijd en rest van de dag zich houdt aan de richtlijnen bij natriumbeperking.
Gezien de hoeveelheid ijzer, is iedereen die ijzerrijk dient te eten met dit gerecht gebaat. Maar indien u last heeft van reumatische klachten, is jammer genoeg een gerecht met zoveelvlees niet aan te raden. Voor de rest is dit een recept met doordeweekse ingrediënten op een aparte manier geserveerd.

Kook mee met May.

Ingrediënten:
2 eetlepels gewone olijfolie
1 ui, schoongemaakt en klein gesneden
2 tenen knoflook, klein gesneden
½ promèntè, of naar smaak, zaadjes verwijderd en fijn gehakt
600 gram mager stoofvlees of soepvlees in blokjes
Zout en vers gemalen zwarte peper
1 blik van 400 gram tomatenblokjes
1½ cup runder bouillon vers of van een blokje
1 kaneelstokje
2 theelepels gemalen komijn
1 oranje pompoen van 4 pond
1 bosje verse cilantro, klein gesneden

Bereidingswijze:
In een braadpan de olie verhitten en de ui, knoflook en promèntè 1 minuut er in bakken. Het vlees met zout en peper betrooien en bij de ui en knoflook voegen en aan bakken. De tomatenblokjes en de bouillon toevoegen. Kaneelstokje en gemalen komijn toevoegen. Af en toe roeren, 2 uur met de deksel op de pan op een klein pitje laten pruttelen. Intussen de pompoen wassen en met een scherp mes bovenop een deksel uitsnijden. De pitten en draden verwijderen en de pompoen met een lepel uithollen. Circa 1 cm vruchtvlees aan de randen laten zitten. Het uitgelepelde vruchtvlees in stukjes snijden.
De pompoen met heet water vullen om hem te verwarmen.
De stukjes pompoen door het stoofvlees mengen en nog 30 minuten pruttelen met de deksel schuin op de pan tot de pompoen gaar is. Met zout en peper op smaak brengen.
Het water uit de pompoen gieten, het gestoofde vlees in de pompoen scheppen, de cilantro er over strooien. Serveren met funchi of rijst en gebakken bananen.
Voor 4 personen.
Eet smakelijk, May

Ramona Pikeur initiatiefneemster

Homo's en lesbiennes, op de Caribische eilanden niet zelden met de nek aangekeken. Een aantal had de moed om letterlijk hun gezicht te laten zien tijdens de Gay Pride in Amsterdam. Dit jaar vlogen homo's en lesbiennes uit alle delen van het Koninkrijk naar Nederland om samen te komen op de Koninkrijksboot, die van de tachtig deelnemende boten ook nog eens de eerste prijs in de wacht sleepte. De Curaçaose Ramona Pikeur (43) was de drijvende kracht achter deze boot. "We zijn één Koninkrijk, waar alle kleuren, alle geloven én alle geaardheden er mogen zijn."

Het motto van de Koninkrijksboot: One Kingdom, One Love.

Tekst en foto's: **Mineke de Vries**

Zelf was ze 28 toen ze 'uit de kast kwam'. Ramona: "Mijn toenmalige vriend had het vaker geopperd, vanwege mijn opvallend innige vriendschappen met vriendinnen. Maar gezien onze cultuur, de matriarchale wereld, leek mij dat normaal."

Toen ze het uiteindelijk wel moest erkennen, was het nog steeds onwennig. "Was het echt zo, wat voelde ik, of ging het toevallig om die ene collega op wie ik verliefd werd? Ik ging zoeken op internet, ging lezen. Het is namelijk belangrijk dat je een rolmodel hebt, voorbeelden. Vooral op Curaçao heb je die niet, dat maakt het des te moeilijker."
Voor Ramona viel alles op zijn plek. "Maar het gaan vertellen was lastig, ik begon bij mijn vriendenkring, die het gewoon accepteerde, toen mijn twee zusjes – veel jonger dan ik – die het vreemd vonden, daarna mijn ouders. Mijn moeder was geschokt, vanwege wat de buren, de familie zouden zeggen. Die schaamtecultuur, die speelt ons zó parten. Die is het grootste struikelblok voor de erkenning op de eilanden. Gelukkig zei zij wel 'je blijft mijn kind'."

Opgegroeid in Saliña bezocht ze de Johan van Walbeeckschool en daarna drie jaar vwo op het Peter Stuyvesant College. De combinatie van haar organisatietalent en strijdbaarheid voor het goede doel zoals blijkt uit de organisatie van de boot tijdens de Gay Pride komt niet uit de lucht vallen: op school al liep ze voorop en kwam voor iedereen op, of het nu ging om pleisters plakken in de pauze, zitting nemen in de leerlingenraad of woordvoerder voor de klas zijn. "Die sociale betrokkenheid is ons vooral op de Van Walbeeck meegegeven. Je ziet dat veel klasgenoten van toen – met wie ik nog altijd contact heb – terecht zijn gekomen in actieve (politieke) beroepen, beroepen waarin je iets wilt betekenen." Tegelijk heeft ze het 'people person' ook van moeder Picus-Echobardo.

Antillianen

Toen ze veertien was ging het gezin naar Nederland. "Het was de tijd dat veel ongeschoolde Antillianen naar Nederland kwamen, die een bepaald beeld opriepen. Daarnaast was Uden, waar we gingen wonen, een compleet witte gemeente. De ongenuanceerde beelden, het gebrek aan kennis over 'zwarten' bleek al de eerste week tijdens maatschappijleer, waar ik verontwaardigd wegliep uit de les – wat me wél een bosje bloemen van mijn docent en mentor opleverde. Vanaf dag één verdedigde ik letterlijk en figuurlijk mijn plek en beet van me af, zo heb ik overleefd." Toen ze in Tilburg bestuurlijke informatiekunde ging studeren, betekende die stad en het op kamers zijn na het kleine Uden een bevrijding, temeer daar er zoveel Antillianen waren. "Het was thuiskomen." Ze sloot zich aan bij de Antilliaanse studentenvereniging ASP (landelijke vereniging Antilliaanse Studenten Platform) en zette zich binnen die vereniging specifiek in voor de Carrière Oriëntatiedagen, waarbij het doel was om naast het organiseren van banenbeurzen Antilliaanse studenten te helpen een stageplek te vinden. "Ook wilden we studenten de mogelijkheid bieden bestuurlijke ervaring op te doen binnen een club waar je je veilig voelt. Die kans krijg je niet bij een Nederlandse studentenvereniging, is mijn ervaring."

Leven en liefhebben

Omdat ze tijdens haar studie al in de ICT had gewerkt én het bovendien gouden tijden waren in deze branche kon ze na haar studie snel doorgroeien, leidde haar eigen bedrijf en was uiterst carrièregericht. Grote projecten bij grote klanten, veel geld verdienen. Toen kwam de omslag: in 2007 werd er Hodgkin, lymfklierkanker geconstateerd. Zij het geëmotioneerd, praat ze toch gemakkelijk over haar ziekte, temeer daar het van wezenlijk belang is voor haar verdere ontwikkeling. "Alle ellende die je hoort over kanker en chemo, ik heb het meegemaakt. Maar het is niet alleen de ziekte, het is je hele leven eromheen dat verandert. Mensen zwijgen je dood, nemen afstand, het is raar hoe je anders wordt benaderd als je fysiek verandert. Ik verloor mijn lichaam, mijn schoonheid, mijn vrienden, bedrijf en partner." Als alles wegvalt, komt het erop aan wat je er zelf mee doet. "Dat betekent dat je heel diep moet gaan, een zoektocht naar zingeving, een interne reis hoe om te gaan met je ziekte. Wat was de les? Ik vroeg me af of ik nou echt geleefd had, wie ik werkelijk had liefgehad, had ik iets betekend? Achteraf was het een grote schoonmaak in mijn leven, alles en iedereen die ballast was, ging overboord, ik hield over wat echt was en werkelijk van waarde. Ik ging de ziekte zien als een kans die het leven mij bood. Ik wilde leven, liefhebben en iets tastbaars achterlaten."

Dushi&Proud

Deze transformatie – waarover ze ook een boek schreef – maakte haar bewuster en spiritueler, wat zich openbaart in haar werk dat is gericht op het empoweren van vrouwen om financieel onafhankelijk te zijn. "Het draait veel meer om – energetische – samenwerking." In diezelfde tijd ging ze zich meer dan voorheen inzetten als LHBT (Homo's, Lesbiennes, Biseksuelen en Transgenders)-activiste binnen de Antilliaanse gemeenschap. "In onze cultuur van schaamte, het taboe rondom homoseksualiteit is het zo wezenlijk om je erkend en herkend te voelen. Be the change you want to see in the world." Ramona is ervan overtuigd dat individuen in staat zijn anderen te motiveren en inspireren om het verschil te maken en op langere termijn impact uit te oefenen binnen de eigen gemeenschap. Vanuit deze gedachte ontstond (uitgegroeid uit een initiatief van OCaN) de stichting Dushi&Proud, waarvan Ramona voorzitter is. "Door zelf een zichtbaar rolmodel te zijn, door voorlichting en het organiseren van evenementen op het gebied van seksuele diversiteit willen we bewustzijn vergroten en opkomen voor gelijke rechten. We organiseren debatten over homoseksualiteit en geloof, homoseksualiteit en politiek, we houden dialogen, geven lezingen en vertonen films. We merken dat we door herhaling en erover blijven praten wat op gang brengen, dan komen er openingen, dan breekt er ooit licht doorheen."

Koninkrijksboot

Eén van de uitingen is natuurlijk de boot op de Gay Pride in Amsterdam. "In 2010 hadden we ook een boot, maar toen was er geen Antilliaan die erop durfde uit angst herkend te worden. De jaren erna stond ik op de kade met 10 meter lange spandoeken om er tóch te zijn. Dit jaar dan weer een boot en, eerlijk gezegd, het was dringen wie erop mocht. Zo zie je maar, herhalen, dan gebeurt er wat."

eerste Koninkrijksboot op Gay Pride

Een boot op Koninkrijksniveau, waarop alle landen van het Koninkrijk waren vertegenwoordigd – Nederland, Curaçao, BES, St. Maarten en Aruba – en die ook Koninkrijksbreed gedragen werd door minister Plasterk en afgevaardigden van alle gevolmachtigde kabinetten. "Daarnaast hadden we medewerking van Pride Curaçao, Safe Sint Maarten en Alfa Aruba, waarvan ook mensen zijn overgevlogen. De eilanden kunnen dus niet meer zeggen dat het een kleine club Caribische Nederlanders is die 'de ziekte heeft', zoals we geregeld hoorden." Ramona kan er niet over uit hoe trots ze was op alle mensen die er waren. "Prachtig hoe je kunt vieren wie je bent, het gevoel te ervaren dat je er mag zijn. We straalden zo'n eenheid uit met de 120 man op de boot van alle delen van ons Koninkrijk." Des te mooier, vindt zij, omdat we dit jaar 200 jaar Koninkrijk vieren en twintig jaar Gay Pride.

Eerste prijs

Een stap in de goede richting was ook het feit dat de Koninkrijksboot de eerste prijs won, niet vanwege de bokaal of de eer, maar vanwege de verspreiding van de boodschap. De prijs werd toegekend vanwege de beste uitbeelding van het thema: Share. Die kwam tot uiting in het delen van de landen van het Koninkrijk, maar ook het delen van de gelijke rechten voor iedereen. De designer van Dushi&Proud, Curtvin Bacuna, ontwierp het logo van een roze kroon met de vijf sterren voor Aruba, Curaçao, Nederland, de BES-eilanden en St. Maarten en tegelijkertijd als uitbeelding van de LHBT-gemeenschap. Boven de kroon een hart, dat staat voor het verenigd zijn in het doel van gelijke rechten voor iedereen. Het logo werd compleet met de shout-out 'One Kingdom One Love'.

Homohuwelijk

Vanuit dit enorme succes blijft Ramona vechten voor gelijke rechten van homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders. De rechten in Nederland – en op de BES-eilanden vanwege de nieuwe status – zijn er niet op de andere eilanden. Op Curaçao, St. Maarten en Aruba mogen homo's niet trouwen, kunnen samen geen hypotheek nemen, geen gezamenlijke ziektekostenverzekering afsluiten, is er geen gelijke behandeling bij overlijden van de partner. Ramona: "De eilanden hebben een jarenlange achterstand op Nederland. Als we beginnen de wetten te wijzigen, komt er ook meer erkenning, mogen mensen gezien worden. Persoonlijk denk ik dat de bevolking in dit traject al veel verder is dan de politiek. We moeten campagnes voeren om de politiek hiervan te doordringen. Maar we gaan ook naar scholen, zijn daarvoor al materiaal aan het ontwikkelen. Kinderen moeten zich zo jong mogelijk geborgen weten in hun anders zijn." Ramona is verontwaardigd dat de politiek dat niet faciliteert: "Het is toch te gek voor woorden dat we in 200 jaar Koninkrijk niet meer mogen discrimineren op kleur, op geloof en op taal, maar wél op seksuele geaardheid."

Vluchten

Zij weet dat velen van de eilanden wegvluchten naar Nederland vanwege hun geaardheid. Naast de persoonlijke drama's is de houding ook maatschappelijk gezien in deze tijd onaanvaardbaar. "Ik ken iemand die te horen kreeg dat ze haar ouders' kind niet meer was, dat ze liever hadden dat ze kanker had. Kinderen worden zonder pardon buiten gezet, worden geslagen om de ziekte eruit te slaan. En dan de ontkenning dat het 'bij ons' niet voorkomt, dat betekent een dubbele ontkenning van jou als mens." En dan heeft ze het nog niet eens over diegenen die de vlucht van het eiland niet aandurven en uiteindelijk zelfmoord plegen. "Het is schrikbarend hoeveel dat er zijn."

Ramona Pikeur

Dushi&Proud wil de ontkenning omzetten in erkenning. "Het is zo moeilijk om taboes te doorbreken in onze cultuur. We hebben de media daarbij zo nodig en daarom ben ik ook zo blij met dit artikel", zegt Ramona dankbaar. De website van Dushi&Proud (dushinproud.com) biedt alle adressen en steunpunten waar je terecht kan, óók bij de partners op de eilanden. "Ben je homo, lesbienne, transgender, biseksueel, je bent niet alleen en je bent ook niet minder! En er is hulp, zoek mensen die je begrijpen, óók op de eilanden kun je terecht."

Over een jaar is Ramona officieel kankervrij. "Maar als blijkt dat de reservetijd op is, weet ik nu waarvoor en voor wie ik heb geleefd." De gewonnen bokaal gaf ze mee aan Pride Curaçao, die in september voor de derde keer een eigen Gay Pride viert op Curaçao. Een besloten Gay Pride evenwel, ze mogen niet de straat op, ze houden achter de gesloten deuren van het Floris Suite Hotel hun eigen feestje. Maar de bokaal die daar zal staan te prijken, is de reminder. De reminder dat er – hoe klein ook – ergens de erkenning is dat je de mens mag zijn zoals je bent. In liefde, one love.

Vertegenwoordigers van verschillende landen binnen het Koninkrijk op de Koninkrijksboot tijdens de Gay Pride op de Amsterdamse grachten.

De 4 omzetbelastingsystemen binnen het Koninkrijk

U heeft het de afgelopen weken al kunnen lezen. Het omzetbelastingsysteem op Curaçao staat weer ter discussie. In het verleden kenden wij de algemene bestedingsbelasting. Deze is binnen enkele jaren gewijzigd in de omzetbelasting. Welke kant de overheid van Curaçao nu op wil gaan, is op dit moment nog niet duidelijk. Wij geven in dit artikel kort de gedachte achter de heffing van omzetbelasting weer en gaan kort in op de vier omzetbelastingsystemen die wij binnen het Koninkrijk hebben.

Tekst: **Lennart Huijsen en Ingemara Bak**

De overheid gaat ervan uit dat bestedingen van consumenten duiden op de aanwezigheid van draagkracht en dat een deel daarvan aan de schatkist kan worden afgedragen. Daarom worden bestedingsbelastingen, zoals de omzetbelasting, geheven. De belasting wordt geheven bij de ondernemer die de belasting in rekening brengt aan zijn afnemers. De belasting drukt dus uiteindelijk op de eindgebruikers.

In Nederland wordt omzetbelasting geheven volgens het principe van belasting over de toegevoegde waarde (btw). Ondernemers geven de belasting over de ontvangen vergoedingen voor de door hen verrichte leveringen en diensten aan en kunnen de aan hen in rekening gebrachte omzetbelasting in mindering brengen. Door dat recht van aftrek van voorbelasting drukt de btw op de eindgebruiker. In een btw-systeem is het belastingtarief hoog, maar er treedt in beginsel geen cumulatie van belasting op.

Aruba en St. Maarten

Aruba en St. Maarten kennen de Belasting op Bedrijfsomzetten (BBO). De BBO wordt geheven van bedrijfsomzetten die worden behaald met het leveren van goederen en het verrichten van diensten. Bij dit systeem wordt de BBO niet vermeld op de facturen aan de klant, maar de ondernemers dragen de BBO af over hun omzet. Aruba kent naast de BBO ook de Bestemmingsheffing Algemeen Fonds Ziektekosten. Op basis hiervan wordt 2 procent extra geheven over de bedrijfsomzetten die worden gerealiseerd door het leveren van goederen en het verrichten van diensten. De Bestemmingsheffing wordt in tegenstelling tot de BBO wel op de facturen vermeld.

BES-eilanden

Op de eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba wordt een Algemene Bestedingsbelasting (ABB) geheven. ABB wordt geheven bij levering van door producenten voortgebrachte goederen en leveringen van diensten door ondernemers. ABB wordt ook geheven bij de invoer van goederen. De belastingcumulatie wordt in dit systeem enigszins beperkt doordat de doorlevering van goederen niet belast is met ABB. Een groothandelaar betaalt bij invoer van goederen ABB. Wanneer hij de goederen verkoopt aan een detailhandelaar wordt geen ABB geheven. Verkoopt de detailhandelaar de goederen vervolgens door naar de eindconsument, wordt er ook geen ABB geheven. Bij diensten kan er wel sprake zijn van cumulatie.

Curaçao

Op Curaçao wordt omzetbelasting geheven bij de levering van goederen en het verrichten van diensten door ondernemers. Ook bij de invoer van goederen wordt omzetbelasting geheven. Er geldt een beperkt recht van aftrek voor omzetbelasting, namelijk voor het bedrag dat wordt geheven bij de invoer van handelsgoederen. In veel gevallen wordt gebruikgemaakt van de mogelijkheid om een vrijstelling bij de invoer van handelsgoederen te krijgen. Op Curaçao treedt cumulatie van omzetbelasting op als een product of een dienst niet direct bij de eindgebruiker komt.

Gezien de discussies over het omzetbelastingsysteem op Curaçao, kunnen we ervan uitgaan dat het systeem gaat veranderen. Zodra de wettekst definitief is, kunnen wij ingaan op de mogelijke gevolgen van het gewijzigde systeem.

Mr Lennart Huijsen en mr Ingemara Bak zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 metaal, **6** kunststof, **9** hard te maken, **11** broeder, **12** vragend vnw., **13** zeevis, **15** uitroep van afkeuring, **16** sein, **18** Griekse zegegodin, **19** Turkse eretitel, **20** steensoort, **22** natriumzout, **23** grove stof, **25** verbindingsstuk, **27** vismand, **29** vrouwelijk zoogdier, **31** autotype, **33** niveau, **34** vordering, **36** einder, **37** nachtkleding, **38** medewerkster in een winkel, **39** leer van het heldendicht, **40** geologisch tijdperk.

VERTICAAL
1 staafje, **2** wachthuisje, **3** Bijbelse figuur, **4** zijpad, **5** populier, **6** ondergang, **7** reukstof uit viooltjes, **8** iemand die iets uitleent, **10** baardje, **11** trouwbreuk, **14** getal, **16** Amerikaanse staat, **17** cijfer, **19** dansfeest, **21** elektrisch geladen deeltje, **24** blootje, **26** geslacht, **27** herfsttijd, **28** Londense maatschappij voor zeeverzekering, **30** stad in Frankrijk, **32** tafel, **33** huisdier, **35** achttiende-eeuwse japon, **37** kwaadaardige vrouw.

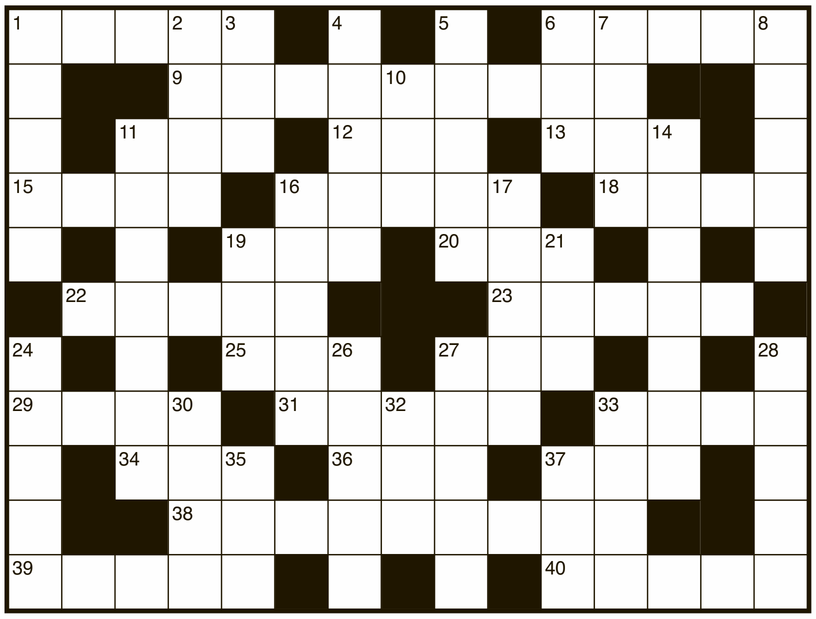

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Xyon Croes
Catahi 16
Aruba

C.M. Torres
Cas Coraweg 128
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

				8			4	
3		8	7					9
		9				6		
8	5		1					
	3						5	6
9				6	7	8		
6	4				9	2		1
		3	4	5	2			
2					3	5		4

HEAVY

				6	5	7	9	
				9				2
			4					
			2	5				
2		3	1		8			7
1				3		6		
8					6		5	
							1	8

ZWEEDSE PUZZEL

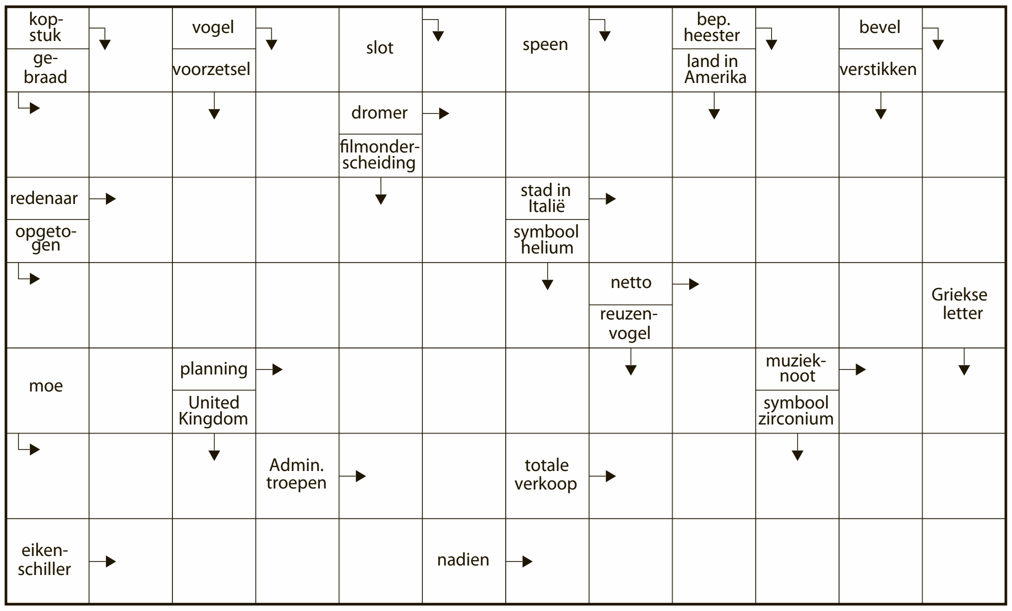

CRYPTOGRAM

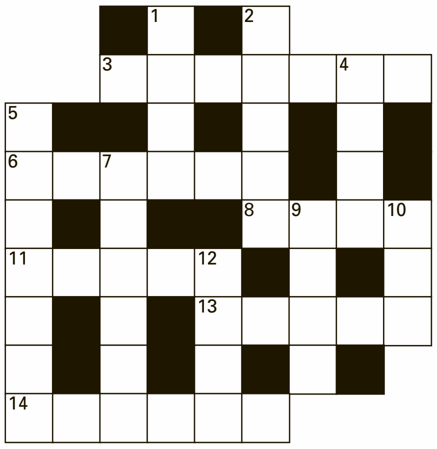

HORIZONTAAL:
3. Knap van een ladder voorzien (7); **6**. Militair met een wapen van streek (6); **8**. Reisje voor druggebruikers (4); **11**. Lichaamsdeel tegen de borst? (5); **13**. Hij vertrouwt z'n gasten zoals hij is (5); **14**. Door trommelen week maken (**6**).

VERTICAAL:
1. Telefoneert met de reinigingsdienst (4); **2**. Het vogelproduct is omgeven door springstof (5); **4**. Romario mist een arm volgens deze lijn (4); **5**. Een draak van een plaats (7); **7**. Modeartikel waar een luchtje aan zit (6); **9**. Gis college (4); **10**. Door scouting komt men dit dier op het spoor (3); **12**. Half feest (4).

WOORDZOEKER

V	I	S	S	C	H	O	T	E	L	E	R	M
P	D	N	H	Z	O	N	D	A	A	R	U	E
E	K	I	A	H	G	N	A	H	S	E	I	N
S	P	P	E	I	O	T	V	N	E	G	T	G
S	S	P	S	R	R	O	E	E	R	H	B	E
I	I	E	E	E	K	D	F	U	R	N	R	L
M	D	R	D	Z	U	U	R	D	E	S	E	M
I	E	E	D	O	O	I	N	L	D	T	I	O
S	O	J	H	O	H	V	L	D	N	O	D	E
M	L	P	O	C	E	E	M	C	E	R	E	S
E	O	E	N	D	T	N	D	A	O	M	N	K
E	G	R	C	R	E	K	D	F	J	V	M	I
R	I	A	E	H	U	L	P	E	L	O	O	S
P	E	V	T	O	T	O	E	I	A	G	O	E
IJ	B	E	P	E	R	K	I	N	G	E	R	R
P	O	S	T	P	A	P	I	E	R	L	D	E

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

BEPERKING
CAFEINE
CHIPS
CHIRURGIE
CONVERSIE
DESIGN
DIERKUNDE
DOENDE
DUIVENKLOK
ERERONDE
ETAGE
GALJOEN
HOOFDDOEK
HULPELOOS
IDEOLOGIE
ISERE
JODELEN
MAJOOR
MENGELMOES
MOEDERTAAL
MOORD
OPHOUDEN
PESSIMISME
POSTPAPIER
ROEROM
SHANGHAI
SLECHT
SMEERPIJP
SNIPPER
STORMVOGEL
TELER
UITBREIDEN
VERTELLEN
VISSCHOTEL
ZONDAAR
ZUURDESEM

© Sanders Puzzelboeken/150905

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

5	9	2	4	1	3	6	8	7
7	4	8	2	9	6	5	3	1
1	6	3	5	7	8	9	4	2
4	8	1	3	6	7	2	9	5
2	5	6	9	8	4	1	7	3
9	3	7	1	5	2	4	6	8
3	1	4	7	2	9	8	5	6
6	7	5	8	4	1	3	2	9
8	2	9	6	3	5	7	1	4

Heavy

4	6	1	3	8	9	5	2	7
7	8	5	2	6	4	9	3	1
9	3	2	5	7	1	4	6	8
8	4	6	1	2	5	7	9	3
2	9	3	7	4	8	6	1	5
5	1	7	9	3	6	8	4	2
6	7	4	8	1	3	2	5	9
3	2	9	6	5	7	1	8	4
1	5	8	4	9	2	3	7	6

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Motecht; 6. opstel; 8. tuig; 11. spits; 13. pruim; 14. steels.
Verticaal: 1. Post; 2. zeelt; 4. haai; 5. poespas; 7. stille; 9. usus; 10. gym; 12. spel.

Woordzoeker: SECRETARIS

Zweedse puzzel

■	S	■	A	■	A	■	M	■	G	■	H
C	H	E	F	■	C	H	A	R	A	D	E
■	A	N	G	S	T	■	O	E	L	O	E
O	M	K	O	M	E	N	■	S	A	P	■
■	P	■	D	O	U	C	H	E	■	H	R
M	O	P	■	E	R	■	A	D	I	E	U
■	O	B	U	S	■	A	F	A	S	I	E

Prijspuzzel

G	E	R	O	N	A	■	K	■	E	L	L	I	P	S
■	X	■	E	■	I	G	R	E	C	■	E	■	E	■
E	C	H	T	E	R	■	A	■	R	E	V	E	R	S
G	L	A	S	■	C	O	M	B	I	■	A	Q	U	A
O	■	N	■	O	O	G	P	U	N	T	■	U	■	I
■	O	D	O	L	■	I	■	R	■	O	G	A	M	■
T	■	S	■	V	E	E	L	E	E	R	■	T	■	K
O	B	U	S	■	S	F	I	N	X	■	S	O	J	A
T	I	P	T	O	P	■	T	■	C	Y	P	R	U	S
■	E	■	E	■	E	L	E	V	E	■	IJ	■	T	■
W	R	E	K	E	N	■	R	■	S	E	T	T	E	R

Beroep onder de loep.

Koken voor 3 generaties Koninklijk Huis

Hij is kok, kok en kok en is zijn beroep nog steeds niet zat. Itel Cicilia heeft het nog altijd naar zijn zin en dat straalt hij uit. Na vele omzwervingen, waaronder het Hilton, Piscadera Bay Club, Fort Nassau en het Intercontinental, kwam hij elf jaar geleden terecht bij het Avila Hotel. Niet de minste keuken, zullen we maar zeggen. Onlangs vierde hij zijn jubileum en het Avila bezorgde hem een leuk feestje. Dat stond zelfs in de krant. Daar mag een kok best trots op zijn.

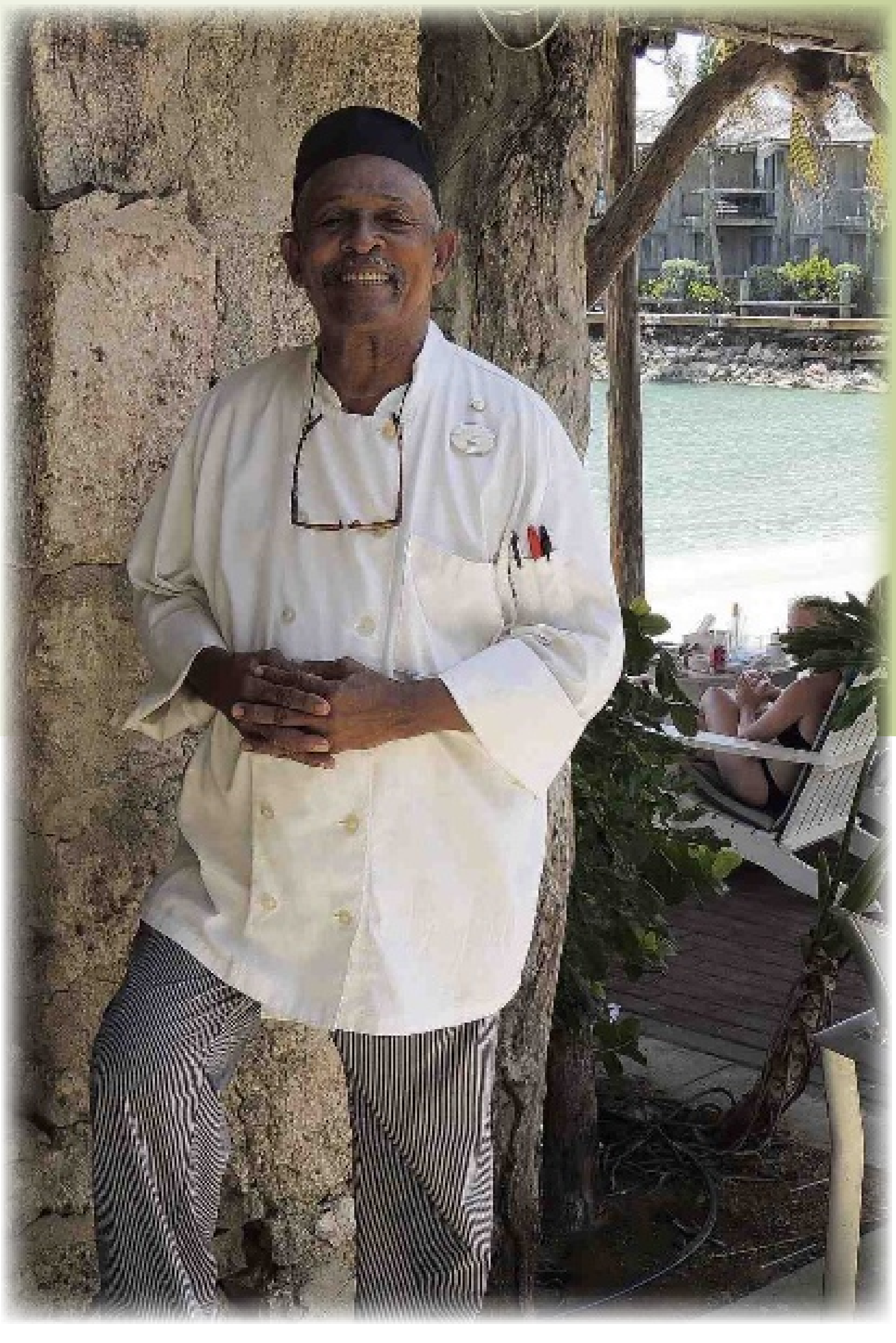

Tekst en foto: **Marja Berk**

Wat houdt je werk in?

"Ik ben ooit begonnen als koksmaat, maar werd Chef de Partie, sous-chef bij Fort Nassau. Maar wat het werk inhoudt: ik stel het menu samen en dat wissel ik maandelijks. Ik ben nu Chef de Partie en ben dus verantwoordelijk voor een deel van de keuken. Natuurlijk kook ik zelf ook nog en dat doe ik samen met een leuk team. Het gaat voornamelijk om internationale gerechten en voor mijn kaart doe ik ook zelf de inkoop. Maar soms zit er ook een Antilliaans gerecht tussen, hoor. De gasten zijn er dol op. En waar ik trots op ben: ik heb voor drie generaties van het Koninklijk Huis gekookt: wijlen prinses Juliana, prinses Beatrix en nu koning Willem-Alexander. Dat zijn hele bijzondere opdrachten, natuurlijk."

Hoe lang doe je dit werk al?

"Al vijftig jaar en koken zit in mijn bloed. Ik heb het in de praktijk moeten leren, want destijds bestonden er nog geen opleidingen voor kok, hè. Ik was zestien. Als kind hielp ik vaak mijn grootmoeder in de keuken. Zij zei altijd: 'Itel, als een man van lekker eten houdt, hoort hij ook te weten hoe hij de gerechten klaarmaakt.' Op die manier kreeg ik de basis mee. Maar je leert veel van om je heen kijken en goed opletten. Zo heb ik ook gerechten verzonnen met een link naar het restaurant.

Toen ik bij Fort Nassau werkte, kregen sommige gerechten ook een naam die naar het verleden wezen. Ik ben ook slager, kan ijs in de vorm van vogels maken en bak ook brood. In de keuken kan ik eigenlijk alles."

Wat vind je het leukste aan je werk?

"De mensen waar ik mee werk. Ik praat heel veel met collega's. Als ik iets niet goed vind, word ik niet kwaad, maar ga eens rustig met die persoon zitten om erover te praten. Dat werkt veel beter dan wanneer je boos wordt.

Dus het aansturen van de mensen is leuk, maar uiteraard ook het koken zelf en het samenstellen van de gerechten."

Wat vind je het minst leuke?

"Daar kan ik kort over zijn. Helemaal niets." Op het verzoek om daar nog eens goed over na te denken, komt hij met hetzelfde antwoord: "Niets."

Wat was je geweest als je dit werk niet had gedaan?

"Voordat ik kok werd, was ik kapper. Ook in de praktijk geleerd. Werk met schaar en kam dus, in plaats van met potten en pannen. Maar toen The Beatles zo in kwamen, was er in het kappersvak niet veel meer te doen. Soms kwam ik thuis van mijn werk en had ik de hele dag niets gedaan. Toen ben ik naar Piscadera Bay Club gegaan en gevraagd of ik de keuken mocht schoonmaken. Ik had wel in mijn achterhoofd om verder te komen en kok te worden. Dat is gelukt en zo is mijn koksbestaan begonnen."